

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusala
Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

lira Ojanen

KUOLINPESÄN OSAKKAAN ASEMA JA VELVOLLISUUDET

Opinnäytetyö 2012

Tiivistelmä

lira Ojanen

Kuolinpesän osakkaan asema ja velvollisuudet, 51 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Opinnäytetyö 2012

Ohjaaja: lehtori Arja Tyynelä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia kuolinpesään kuuluvien osakkaiden asemaa sekä kaikkia heille kuuluvia velvollisuuksia. Osakkaan asemaa käydään läpi aina kuolinpesän synnystä kuolinpesän lakkaamiseen asti. Selvitetään minkälaisia velvollisuuksia osakkaan on tietyn aikataulun puitteissa hoidettava sekä millaisia seuraamuksia osakkaille voi seurata velvollisuuksien laiminlyönnistä tai myöhästymisestä.

Tarkoituksena on ollut hahmottaa osakkaan näkökulmasta se prosessi, joka vaaditaan, että kuolinpesä saadaan virallisesti selvitettyä ja perintö jaettua. Tarkoituksena ei ole tuoda esille uutta tietoa, vaan koota jo olemassa olevat tiedot ja auttaa osakkaita kuolinpesän hoidossa.

Opinnäytetyön teoriaosuutta on kerätty oikeudellisen kirjallisuuden pohjalta, aiheeseen liittyviltä Internet sivustoilta sekä lehdistä ja televisiosta. Käytännön esimerkkejä on kerätty korkeimman oikeuden tapauksista sekä lehtiartikkeleista. Lisäksi työssä on tutkittu aiheeseen liittyviä lakeja.

Työn tuloksena voidaan huomata, että osakkaiden on oltava tarkkoja sekä otettava hyvin selvää velvollisuuksistaan, kun he alkavat selvittää kuolinpesän asioita. Osakkaiden on myös suositeltavaa pyytää apua asiantuntijalta, koska seuraamukset laiminlyönneistä voivat olla osakkaille ankariakin, esimerkiksi veronkorotus tai velkavastuu.

Työssä käsiteltyjen käytännön tilanteiden avulla tuodaan esille hankaliakin tilanteita, joita kuolinpesän hoidon aikana voi tulla eteen. Käytännön tilanteista käy ilmi, kuinka tärkeää testamentin teko jo hyvissä ajoin on, sillä testamentti helpottaa huomattavasti kuolinpesän käytännön asioiden hoitoa sekä varsinaista perinnönjakoa.

Asiasanat: Pesänselvitys, kuolinpesä, perunkirjoitus, velkavastuu

Abstract

lira Ojanen

The Status and Responsibilities of a Party to an Estate, 51 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Corporate and Financial Law

Bachelor's Thesis 2012

Instructor: Ms Arja Tyynelä, Senior Lecturer

The purpose of this thesis was to research the status and responsibilities of a party to an estate. The study clarifies how an estate is created and when it ends. The work also investigates the duties that the parties must perform within a certain time schedule and the penalties that will follow if the duties are neglected.

The aim of this study was to understand the process that is needed to officially solve and distribute the estate. The purpose was to gather all existing information.

Materials for the theory part were collected from legal literature, articles in the Internet and newspapers, and television programmes. Case studies for the empirical part were found among Supreme Court cases and in newspaper articles. Related laws were also investigated.

The result of the thesis work is that the parties to an estate must be attentive and find out about all their responsibilities and rights when they start to solve the estate. The penalties for negligence can be very strict, so the parties could ask for professional help.

The empirical part presents also difficult issues that may arise during distribution of an estate. The practical situations show how important it is to make a will in time as it makes distribution of the estate much easier.

Keywords: estate administration, estate, estate inventory, liability for debts

SISÄLTÖ

1 Johdanto	5
1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja aiheen rajausta	5
1.2 Tutkimusmenetelmät ja lähdeaineisto	5
2 Kuolinpesän osakkaat	6
2.1. Osakkaat perimysjärjestyksen mukaan	6
2.1.1. Ensimmäinen parenteeli	6
2.1.2. Toinen parenteeli	7
2.1.3. Kolmas parenteeli	8
2.2. Lesken asema	8
2.3. Rekisteröidyn parisuhteen puolisoitten asema	9
2.4. Avopuolisoiden asema	10
2.5. Testamentin saaja osakkaana	10
3 Testamentti ja sen merkitys	11
3.1. Testamentin tekeminen	12
3.2. Testamentin tiedoksiantaminen ja lakiosa	13
3.3. Testamentin moite	14
3.4. Perinnöittäjäksi tekeminen	15
3.5. Perinnöstä luopuminen	16
4 Kuolinpesän hoitoon liittyvät velvollisuudet	17
4.1. Kuolinpesän haltuunotto, hallinta ja hallinto	17
4.2. Pesänselvitys	18
4.3. Perunkirjoitus	20
4.3.1. Perunkirjoituksen vaiheita	21
4.3.2. Perukirjan sisältö	23
4.3.3. Osakastietojen vahvistaminen	25
5 Kuolleen henkilön ja kuolinpesän velasta	26
5.1. Henkilökohtaisesta velkavastuusta	27
5.2. Palautusvastuu	30
5.3. Ylivelkainen kuolinpesä	31
6 Kuolinpesän hoitoon liittyviä käytännön tilanteita	34
7 Kuolinpesän verotus	39
8 Perintöverotus	41
9 Perinnönjako	43
9.1. Perinnönjaon aloitus	43
9.2. Ositus	44
9.2.1. Omaisuuden erittely	44
9.2.2. Yhteinen omaisuus ja sen jakaminen	45
9.2.3. Tasinkojako	45
9.3. Sopimusjako	46
9.4. Toimitusjako	46
9.5. Perinnönjaon voimaantulo	47
10 Päätelmät	48
Lähteet	50

Liite 1 Perukirjan malli

1 Johdanto

Kuolinpesä syntyy, kun henkilö kuolee. Tällöin henkilön omaisuus, varat ja velat muodostavat kokonaisuuden, jota kutsutaan kuolinpesäksi. Kuolinpesä on voimassa henkilön kuolemasta aina perinnönjakoon asti. Puhekielessä kuolinpesästä käytetään usein nimitystä perikunta. Kuolinpesään kuuluvia osakkaita ovat kuolleen henkilön perilliset sekä yleistestamentinsaaja. Myös vainajan leski on ositukseen asti kuolinpesän osakas.

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja aiheen rajaus

Kuolinpesän hoitoon kuuluu lukuisia asioita, jotka on hoidettava lähes heti kuoleman jälkeen. Kuolinpesän hoitoon liittyvät toimet voivat olla monimutkaisia, joten avun pyytäminen asiantuntijalta on yleensä tarpeen. Perintöasioissa ei ole harvinaista, että osakkaat alkavat riidellä keskenään. Joskus riidat voivat paisua niin suuriksi, että sukulaisten puhevälit menevät jopa vuosiksi elleivät kokonaan. Osakkaiden tietämys käytännön asioista auttaa ehkäisemään näitä riitoja sekä helpottaa heidän tehtäviään kaiken surun keskellä.

Perintöoikeus on aina ollut mielestäni mielenkiintoista. Kun asia tuli ajankohtaiseksi perhepiirissäni, huomasin kuolinpesänselvityksen olevan hyvin työlästä ja aikaa vievää, joten päätin ryhtyä tutkimaan aihetta opinnäytetyönä. Työni tavoitteena on tutkia kuolinpesän hoitoa ja kuolinpesän osakkaiden velvollisuuksia. Työssä tarkastellaan kuolinpesän pesänselvitystä ja perunkirjoitusta, ja kuolleen henkilön ja pesän velkavastuuta selvitetään osakkaiden näkökulmasta. Työssä selvitetään lyhyesti myös perinnönjako ja perintöverotus.

1.2 Tutkimusmenetelmät ja lähdeaineisto

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Työssäni tutkin kuolinpesän osakkaiden asemaa ja heille kuuluvia velvollisuuksia teorian muodossa. Opinnäytetyön teorian pohjana käytetään oikeudellista kirjallisuutta sekä sähköisiä lähteitä. Näiden lisäksi lähteenä käytetään lakitekstejä, erityisesti perintökaarta (5.2.1965/40). Muutamia Korkeimman oikeuden ennakkotapauksia sekä

lehdistä löytämäni aiheeseen liittyvät esimerkit tuovat työhön käytännön näkökulmaa. Työssä ei pyritä tuomaan esille uutta tietoa, vaan kootaan jo olemassa olevaa tietoa ja pyritään näin selventämään kuolinpesän hoitoon liittyvää kokonaisuutta

2 Kuolinpesän osakkaat

Kun henkilö kuolee ja kuolinpesä syntyy, tulee perinnönsaajasta kuolinpesän osakas. Kuolinpesän osakkaita voivat olla vainajan jälkeläiset tai muut sukulaiset, jotka määräytyvät lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan. Muita osakkaita voivat olla testamentin saaja tai leski aina ositukseen asti. Tässä kappaleessa käsitellään sitä, ketkä voivat olla kuolinpesän osakkaita. Tähän liittyen kiinnitetään huomio myös rekisteröidyn parisuhteen puolisoitten ja avopuolisoitten asemaan.

2.1. Osakkaat perimysjärjestyksen mukaan

Perimysjärjestys määritellään perintökaassa (5.2.1965/40). Perimysjärjestys määräytyy sukulaisuuden perusteella, mikäli vainaja ei ole elinaikanaan tehnyt testamenttia. Henkilöllä on oikeus perintöön, mikäli perijän ja perittävän välillä vallitsee lain mukainen sukulaisuus-, avioliitto- tai ottolapsisuhde. (Aarnio & Kangas 2009, 63.)

Perimysjärjestys on jaettu parenteeliin, jotka on laadittu sukulaisuuden etäisyyden mukaan. Parenteelleja on kaikkiaan kolme. Lakimääräistä perimysjärjestystä kutsutaan myös etuoikeusjärjestykseksi. Lähimmällä elossa olevalla sukulaisella on aina ensisijainen oikeus perintöön ja sen vuoksi tätä kaukaisempia sukulaisia ei ole tarpeen selvittää. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 22.)

2.1.1. Ensimmäinen parenteeli

Ensimmäiseen parenteeliin kuuluvia perillisiä kutsutaan rintaperillisiksi, joita ovat lapset, lapsenlapset ja niin edespäin. (Norri 2010, 84.) Perimyksen edellytyksenä on, että perillinen on elossa perittävän kuollessa. Jos rintaperillinen eli primääriperillinen on kuollut ennen perittävää tai hänellä ei ole perintöoikeutta,

saa hänen jälkeläisensä sen osuuden perinnöstä, joka lain mukaan olisi kuulunut hänen vanhemmalleen. Rintaperillisen perintöoikeus voi puuttua, jos perillinen on tehty virallisesti perinnöttömäksi tai jos hän on luopunut oikeudestaan perintöön. (Aarnio & Kangas 2009, 75.)

Sijaan tulevasta jälkeläisestä käytetään nimitystä sekundääriperillinen eli sijaisperijä. Ensimmäisessä parenteelissa on rajaton sijaisperimyoikeus. Sekundääriperillisellä on oikeus yhtä suureen perintöosuuteen kuin varsinaisella perijällä. Sijaisperijät kuuluvat myös kuolinpesän osakkaisiin. Jos perittävältä jää vain yksi rintaperillinen, saa tämä luonnollisesti silloin koko omaisuuden. Jos perillisiä on useampia, se jaetaan heidän kesken tasapuolisesti. (Aarnio, ym. 2000, 23.)

Avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi perii äitinsä ja äidin puoleiset sukulaiset samaan tapaan kuin aviolapsikin. Isänsä lapsi perii, jos isä on tunnustanut isyytensä ja isyys on vahvistettu. Tässä tapauksessa lapsi perii isänsä ja isän puoleiset sukulaiset aviolapsen tapaan. (Norri 2010, 86.)

Ottolapsilla on samanlainen perintöoikeus ottovanhempiinsa kuin heidän biologisillakin lapsillaan. Vuoden 1980 jälkeen adoptoidut lapset eivät kuitenkaan peri biologisia vanhempiaan, vaan adoptio katkaisee juridiset sukulaisuussuhteet. Ennen vuotta 1980 ottolapset perivät ottovanhempiansa, mutta eivät enää heidän sukulaisiaan. Lisäksi ottolapsilla oli perintöoikeus myös biologisiin vanhempiinsa. (Norri 2010, 89.) Jos perittävältä ei jää rintaperillisiä, tulee mahdollisen lesken perintöoikeus voimaan.

2.1.2. Toinen parenteeli

Jos vainajalta ei jää ensimmäiseen parenteeliin kuuluvia sukulaisia eikä hän ollut naimisissa, siirtyy perimyoikeus toisen parenteelin sukulaisille. Toinen parenteeli koostuu vanhan kirjallisuuden mukaan selkä- sekä sivuperillisistä. Toiseen parenteeliin kuuluvat vainajan isä ja äiti, jotka molemmat saavat puolet perinnöstä. Jos toinen vanhemmista on kuollut ennen perittävää, menee perintö hänen lapsilleen eli vainajan sisaruksille. Toisessakin parenteelissa on rajaton

sijaisperimyoikeus, jolloin kuolleen perillisen sijaan tulee hänen sijaantulooperillensä. Vainajan sisko- sekä velipuolilla on täysin sama oikeus perintöön kuin hänen täyssisaruksillaan. (Norri 2010, 94.)

Toisen parenteelin merkitys ei ole kovin suuri verrattuna ensimmäiseen parenteeliin sekä puolison asemaan. Tapaukset, joissa perijöinä ovat toiseen parenteeliin kuuluvat sukulaiset, ovat melko harvinaisia ja lähes kaikki tapaukset koskevat naimattomia naisia. (Aarnio & Kangas 2009, 130.)

2.1.3. Kolmas parenteeli

Mikäli vainajalla ei ole ensimmäiseen tai toiseen parenteeliin kuuluvia sukulaisia, tulee perijäksi kolmas parenteeli, johon kuuluvat henkilön isovanhemmat ja heidän lapsensa eli vainajan tädit, enot ja sedät. Kolmannessa parenteelissa ei ole sijaisperimyoikeutta, sillä perimyoikeus rajoittuu vainajan serkkuihin niin, että serkut eivät enää peri. (Norri 2010, 94.) Kolmannen parenteelin perimyoikeus on kuitenkin hyvin harvinaista ja tällaisia tapauksia on vain muutamia vuodessa.

2.2. Lesken asema

Lesken asema ja oikeudet riippuvat rintaperillisten olemassa olost. Jos vainajalta ei ole jäänyt rintaperillisiä eikä testamenttiakaan ole, mutta hän oli naimisissa, perii leski vainajan perinnön. Perintöoikeuteen ei vaikuta aviopuolisoiden avio-oikeus tai mahdollinen aiemmin solmittu avioehto. Avioliiton kestollakaan ei ole vaikutusta perintöoikeuteen. Puolisolla ei kuitenkaan ole perintöoikeutta, jos he olivat hakeneet avioeroa perittävän elinaikana. (Aarnio & Kangas 2009, 112.)

Siinä tilanteessa, kun vainajalta ei jäänyt rintaperillisiä, leskellä on täysi omistusoikeus aiemmin kuolleen puolison perintöön. Leskellä on myös oikeus asua pariskunnan yhteisessä asunnossa puolisonsa kuoleman jälkeenkin ja käyttää omaisuutta vapaasti. Leskellä ei ole kuitenkaan oikeutta lahjoittaa aiemmin kuolleen puolisonsa omaisuutta tai määrätä siitä testamentilla. Kun leski sitten kuolee, hänen kuolinpesänsä osakkaita ovat hänen omien perillistensä lisäksi myös aikaisemmin kuolleen puolison perilliset. Tämä tarkoittaa, että leski ei saa

elinaikanaan tehdä sellaisia toimia, jotka olennaisesti vähentävät omaisuuden määrää. (Koponen 2010, 15.)

Jos puolisoilla oli yhteinen lapsi tai kuolleella puolisoilla oli lapsi toisesta avioliitosta tai avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi, ei leskellä ole perintöoikeutta puolisoonsa. Leski voi tietenkin periä puolisonsa testamentin kautta. (Koponen 2010, 15.)

Vaikka kuolleella puolisoilla olisi lapsi, leskellä on kuitenkin oikeus hallita jäämistöä. Hallintaoikeus rajoittaa lesken toimia perintöoikeutta enemmän. Mikäli rintaperillinen vaatii omaisuuden jakoa, on leskellä vain vähimmäissuoja, sillä leskellä on oikeus hallita tietyin ehdoin puolisoitten yhteistä kotia ja koti-irtaimistoa. (Aarnio & Kangas 2009, 112.)

Vaikka leskellä olisi oikeus hallita jäämistöä, ei hän silti ole kuolinpesän osakas. Lesken hallintaoikeus ei myöskään vaikuta perittävän perillisten osakkuusasemaan, vaan he ovat samassa asemassa, kuin jos vainaja ei olisi ollut lainkaan naimisissa. Mikäli leskellä ja kuolleella puolisoilla oli avio-oikeus toisensa omaisuuteen, on leski kuolinpesän osakas aina ositukseen asti. (Aarnio & Kangas 2009, 113.)

2.3. Rekisteröidyn parisuhteen puolisoitten asema

Miehellä ja naisella on mahdollisuus solmia avioliitto, joka suojaa eloonjäänyttä puolisoa sekä heidän lapsiaan. Nykyään myös samaa sukupuolta olevat voivat tehdä samankaltaisen ratkaisun rekisteröimällä parisuhteensa. Lain mukaan samaa sukupuolta olevat, 18 vuotta täyttäneet henkilöt voivat rekisteröidä parisuhteensa niin halutessaan. (Aarnio & Kangas 2009, 128.)

Kohdan 2.2. selvitys lesken asemasta aviopuolison kuoltua soveltuu myös rekisteröidyn parisuhteen puolison asemaan. Laissa rekisteröinnin vaikutuksista lausutaan seuraavasti: ”*Parisuhteen rekisteröinnillä on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella, jollei toisin säädetä.*” (Laki rekisteröidystä parisuhteesta) Laki rekisteröidystä parisuhteesta tuli voimaan 1.3.2002.

Myöhemmin tässä opinnäytteessä esiintyvät viittaukset avioliittoa koskeviin varallisuus- ja jäämistöoikeudellisiin vaikutuksiin koskevat myös rekisteröityä parisuhdetta. Rekisteröityä parisuhdetta ei siis käsitellä työssä erillisenä.

2.4. Avopuolisoiden asema

Avoliitossa avopuolisoilla ei ole perintöoikeutta toistensa omaisuuteen. Huhtikuun 2011 alussa voimaan tullut laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta ei käsittele lainkaan avopuolisoiden perintöoikeutta. Testamentin laatiminen avopuolison hyväksi on ainoa keino saada hänelle oikeus avopuolison perintöön. Pääosin avopuolisot maksavat perintöveroa toisen veroluokan mukaan, jossa vero on suurempi kuin aviopuolisoilla tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolilla ensimmäisessä veroluokassa. Tämän vuoksi avopuolisoiden on hyvä laatia keskenään perintöverovapaa käyttöoikeustestamentti. Käyttöoikeustestamentilla ensiksi kuolleen puolison omaisuuden omistusoikeus siirtyy lapsille, mutta omaisuuden käyttöoikeus säilyy leskellä. (Aarnio & Kangas 2009, 124.)

Useissa muissa Euroopan maissa on jo oma laki avopuolisoille. Vaikka Suomessa ei vielä ole erityislakia avopuolisoiden kuoleman varalle, tulee tämä varmasti tulevaisuudessa muuttumaan, sillä nykypäivänä avoliittojen määrä on jo huomattava ja ne lisääntyvät koko ajan. Tämän vuoksi Suomikin tarvitsisi oman erityislainsäädäntönsä turvaamaan avopuolison asemaa toisen kuollessa. (Aarnio & Kangas 2009, 124.)

2.5. Testamentin saaja osakkaana

Perinnön jättäjä voi halutessaan testamentata omaisuuttaan henkilöille, joilla ei muuten lain mukaan olisi perintöoikeutta. Testamenttaaja voi testamentata koko omaisuutensa ottaen huomioon lakiosan tai vain määräosan omaisuudestaan. Testamentin tekijä voi tehdä myös yleistestamentin. Yleistestamentin saaja saa kaiken mitä perinnöstä jää jäljelle sen jälkeen, kun muille osakkaille on jaettu heidän perintönsä. Perinnön jättäjällä on myös mahdollisuus testamentata tietty rahasumma, esine tai oikeus testamentin saajalle. Tällöin on kyseessä erityistestamentti eli legaatti. (Koponen 2010, 14.)

Yleistestamentin saaja on kuolinpesän osakas ja kuuluu sen vuoksi pesän hallintoon. Yleistestamentin saajalla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillakin kuolinpesän osakkailla. Erityistestamentin saaja ei sen sijaan kuulu pesän osakkaisiin. (Koponen 2010, 14.) Seuraavassa kappaleessa käsitellään vielä testamentin tekemistä sekä testamentin merkitystä perinnönjaossa.

3 Testamentti ja sen merkitys

Testamenteista sekä testamenttausoikeudesta säädetään perintökaareissa.

Testamentti on ainoa keino vaikuttaa itse siihen, kuinka omaisuus jakaantuu kuoleman jälkeen. Testamentilla voi myös muuttaa lakimääräistä perimysjärjestystä lakiosa vaatimusten puitteissa. Testamentilla voidaan poistaa myös kuolinpesän osakkaiden mahdollisten aviopuolisoiden oikeudet perittyyn omaisuuteen. Testamentti on kelpo asiakirja, jos haluaa vaikuttaa asioiden hoitoon kuolemansa jälkeen, kuten haudan ja omaisuuden hoitoon. (Norri 2010, 103.)

Suomalaisilla on tapana tehdä testamentti vasta, kun kuolemaa osataan odottaa tai henkilö on iäkäs. Testamentin tekoa olisi hyvä harkita jo aiemmin, sillä yllätyksiltä ei elämässä voi välttyä. Testamentin avulla voidaan ehkäistä riitoja, joita lakimääräinen perimysjärjestys helposti aiheuttaa. Testamentilla voi määrätä suoraan henkilöt, joille perintönsä haluaa jättää, ja tällöin henkilön toivetta on noudatettava hänen kuolemansa jälkeenkin. Jokaisen tulee tehdä testamentti itse eikä sitä voi antaa muiden tehtäväksi edes valtakirjalla. Testamentin tekemällä voi myös säästää huomattavia summia perintöverossa.

Erityisesti uusioliitot eli tilanteet, joissa pariskunta on eronnut ja aviopuolisot ovat löytäneet myöhemmin uuden puolison, voivat aiheuttaa erikoisia tilanteita, kun perintöä aletaan lopulta jakaa. Seuraavat esimerkit havainnollistavat testamentin teon merkitystä.

Entinen aviopuoliso ja uusi avopuoliso

Naimisissa olleet Aila ja Pertti erosivat. Pertti osti uuden asunnon ja koti-irtaimiston uuden avopuolisonsa Liisan kanssa. Kun Pertti kuo-

li, peri Ailan ja Pertin poika Matti puolet isänsä omaisuudesta. Matin kuoltua entinen puoliso Aila ja avoleski Liisa omistavat asunnon ja koti-irtaimiston nyt puoliksi. (Rissanen 2009.)

Testamentti olisi hyvä tehdä aina pitkällä tähtäyksellä. Lisäksi testamenttiin on hyvä tehdä muutoksia, jos sukulaisuussuhteet muuttuvat merkittävästi vuosien kuluessa.

Tila sittenkin vävyille

Matti ja Maija omistivat maatilaa, josta parin ainoa tytär Pia peri puolet hänen äitinsä Maijan kuoltua. Piialla oli avioehto, jonka mukaan Pian puoliso Pekka ei ole oikeutettu Pian perimään omaisuuteen. Kun Pia kuoli ilman testamenttia tai rintaperillisiä, tuli Pekasta hänen lakimääräinen perillisensä. Tällöin Pekka-vävy kuitenkin peri Pian äidin Maijan osuuden maatilasta. (Rissanen 2009.)

Vaikka aviopari olisi tehnyt avioehtosopimuksen, tulee muistaa, että se ei ole testamentti. Testamentin teossa on otettava huomioon myös mahdollisuus, että kuolemantapaukset voivat tulla yllättäen ja osua nuorempien kohdalle, jolloin perinnönjako ei välttämättä mene, kuten aiemmin on suunniteltu.

3.1. Testamentin tekeminen

Testamentin saa tehdä kuka tahansa vähintään 18 vuotias henkilö. Testamentin voi tehdä nuorempikin henkilö, jos hän on tai on ollut naimisissa. (Norri 2010, 104.)

Testamentin tekijällä on oltava riittävä ymmärrys testamentin tekohetkellä. Jos henkilöllä on jokin mielisairaus tai tylsämielisyys, joka vaikuttaa hänen ymmärrykseensä, ei hän ole kykenevä tekemään laillista testamenttia. Henkilön mielentoiminnan häiriö on kuitenkin luultua harvinaisempi syy mitätöidä testamentti. Jokainen tilanne arvioidaan erikseen, joten mitään yhtenäistä perustetta testamentin mitätöimiselle ei ole. Suositeltavaa onkin laittaa testamentin liitteeksi lääkärin lausunto. (Norri 2010, 104.)

Jokainen voi laatia ja tehdä testamentin itse. Toinen mahdollisuus on antaa se asiantuntijan laadittavaksi, jolloin se varmasti täyttää lain vaatimat muotomääräykset. Tämä on tärkeää, jos testamentin tulkinnessa tulee jotain epäselvää, ei henkilön todellista tahtoa ole enää mahdollista saada selville. (Asianajotoimisto Legistum Oy 2010a.)

Epäselvät tapaukset voivat johtaa suuriin riitoihin osakkaiden ja sukulaisten keskuudessa, joita joudutaan selvittämään jopa oikeudessa asti. Joissakin tapauksissa testamentti voidaan julistaa jopa pätemättömäksi, esimerkiksi muotovirheen vuoksi. Sen vuoksi huolellisuus testamentin teossa on tärkeää. (Norri 2010, 120.)

Testamentin selvityksessä on kyse kaksivaiheisesta menettelystä. Testamentin selvitykseen kuuluvat testamentin tiedoksiantaminen sekä testamentin moite. Testamentin selvityksellä ratkaistaan testamentin saajan ja perillisen oikeussuhde. (Aarnio & Kangas 2008, 667.)

3.2. Testamentin tiedoksiantaminen ja lakiosa

Tiedoksiantaminen on testamentin saajan tehtävä. Tiedoksiantaminen tapahtuu siten, että testamentin saaja toimittaa jäljennöksen alkuperäisestä testamentista perilliselle. Tiedoksiantaminen tulee toimittaa jokaiselle perilliselle erikseen. Testamentin saajan on mahdollista hoitaa tiedoksiantaminen myös perunkirjoituksen yhteydessä, uskottujen miesten välityksellä. Tiedoksiantovelvollisuus on hyvä täyttää mahdollisimman nopeasti, sillä kuolinpesän hoitoon kuuluu paljon muitakin määräaikoja, joita on noudatettava. Kun testamentin saaja hoitaa ajoissa testamentin tiedoksiantamisen, määrätään perintöverokin testamentti huomioon ottaen. Testamentin saajan ei ole mahdollista välttää perintöverovelvollisuuttaan pitkittämällä tiedoksiantamistaan. (Aarnio, ym. 2000, 57.)

Perintö voidaan jakaa kahteen yhtä suureen osaan, joita kutsutaan lakiosaksi ja vapaaosaksi. Vainajalla on oikeus vapaaosastaan testamentata omaisuuttaan kenelle haluaa. Lain mukaan lakiosa kuuluu rintaperillisille eikä vainaja voi tes-

tamentillakaan siitä määrätä, lukuun ottamatta erityisiä laissa määriteltyjä perusteluja, joita käsitellään myöhemmin. Jos testamentti on tehty rintaperillisten lakiosaa loukaten, voivat perilliset vaatia lakiosansa perinnöstä. (Norri 2010, 397.)

Lakiosaan ovat oikeutettuja vainajan lapset aviolapset, ottolapset sekä avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset. Lakiosan kohdalla pätee myös sijaisperimysoikeus eli kuolleen lapsenlapsella on myös oikeus lakiosaan. (Norri 2010, 397.)

Jos testamentti on loukannut rintaperillisen lakiosa oikeutta, tulee rintaperillisen vaatia lakiosansa virallisesti. Perillisellä on testamentin tiedoksiannon jälkeen kuusi kuukautta aikaa tehdä todisteellinen lakiosavaatimus. Lakiosailmoitus merkitään myös perukirjaan. (Aarnio, ym. 2000, 57.)

3.3. Testamentin moite

Testamentin moitteella tarkoitetaan perillisen väitettä, että testamentti olisi pätemätön ja tälle täytyy myös olla perustelut. Se ei ole yleinen tapa, kun halutaan puolustaa omaa perintöoikeuttaan, vaan esimerkiksi lakiosa vaatimus suoritetaan eri tavalla. (Norri 2010, 395.)

Hyväksyttäviä moiteperusteluja voivat olla muun muassa, että testamentin tekijä on ollut alaikäinen, testamentin teossa ei ole noudatettu määrämuotoja, testamentintekijällä on ollut jonkinlainen mielentoiminnan häiriö, joka on vaikuttanut hänen tekemänsä testamentin sisältöön tai testamentintekijä on pakotettu tekemään kyseinen testamentti, tai hänet on taivuteltu siihen käyttämällä väärin hänen ymmärtämättömyyttään, tahdonheikkouttaan tai riippuvaista asemaansa tai hänet on petollisesti viety tekemään testamentti. Perillisen, joka on moittinut testamenttia, tulee voida todistaa, että testamentin pätemättömäksi tekevä peruste on ollut voimassa jo testamentin tekohetkellä. Testamenttia voi moittia vain vainajan lähin perillinen, sillä testamentin moittimisella perillinen vaatii perintöään testamentinsaajan sijasta itselleen. Jos testamentti todetaan pätemättömäksi, menee perintö vainajan lähimmälle perilliselle testamentinsaajan sijaan. (Asianajotoimisto Legistum Oy 2010b.)

Eräästä korkeimman oikeuden ratkaisusta huomaa, että testamentti tulee tehdä kaikkia muotomääräyksiä noudattaen, jotta se voidaan hyväksyä.

KKO:1085-II-103

Paavo Saarainen on ilmoittanut haluavansa Tapani Taskisen perivän hänen kaiken kiinteän ja irtaimen omaisuutensa. Testamentin todistajat olivat allekirjoituksillaan todistaneet sen olevan Paavo Saaraisten testamentti. Todistajat eivät kuitenkaan olleet yhtä aikaa läsnä, kun Paavo Saarainen oli tunnustanut testamentissa olevan hänen allekirjoituksensa. Tällöin testamentti ei täyttänyt perintökaaren 10 luvun 1§:ssä säädettyä muotomääräystä.

Paavo Saaraisten tahto testamentata koko omaisuutensa Tapani Taskiselle oli ollut kuitenkin johdonmukaisesti samanlainen usean vuoden ajan, jonka vuoksi kihlakunnanoikeus katsoi, että testamentin peruminen olisi johtanut kohtuuttomaan lopputulokseen ja Paavo Saaraisten luotettavasti näytetyn viimeisen tahdon mitätöimiseen.

Hovioikeus kuitenkin katsoi, että testamentissa oli selkeä muotovirhe. Sen vuoksi ei ole perustetta, jolla Toivo Saaraisten voitaisiin evätä oikeus vedota virheeseen. Hovioikeus hylkäsi kihlakunnanoikeuden päätöksen, eikä korkein oikeus enää muuttanut hovioikeuden lopputulosta.

3.4. Perinnöttömäksi tekeminen

Vaikka rintaperillisellä on oikeus lakiosansa eikä testamenttia saa tehdä lakiosaa loukaten, on perinnön jättäjällä mahdollisuus tehdä rintaperillinen tai muu lakiosaan oikeutettu perinnöttömäksi. Perinnöttömäksi tekeminen vaatii laissa hyväksytyt perustelut. Perusteluja voivat olla perittävän tai hänen sukulaisensa loukkaaminen tahallisella rikoksella tai rintaperillisen jatkuva kunniaton ja epäsiiveellinen elämä. Oleellista on se, kuinka paljon rintaperillisen elämäntapa on loukannut perinnön jättäjää. (Norri 2010, 219.)

Seuraavassa hieman vanhemmassa oikeustapauksessa käy käytännössä ilmi, kuinka pojan loukkaava käytös on saanut isän tekemään poikansa täysin perinnöttömäksi.

KKO:1987:131

Perillisen (A) isä (C) oli tehnyt vaimonsa (B) kanssa keskinäisen omistusoikeus testamentin, jossa hän oli tehnyt A:n perinnöttömäksi. Oli kuitenkin jäänyt näyttämättä, että (A) olisi syvästi loukannut C:tä tai B:tä tahalliseksi rikoksella, jonka vuoksi A vaati testamentin kumoamista.

A oli ennen perinnöttömäksi tekemistä tuomittu vapausrangaistuksiin väkijoumien luvattomasta myynnistä ja valmistuksesta, virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta, sekä varkaudesta ja törkeästä varkaudesta. Perillinen oli syyllistynyt tahallisiin rikoksiin, jotka olivat syvästi loukanneet perittävää. Nämä huomioon ottaen C:llä on ollut oikeus tehdä A perinnöttömäksi.

Perittävällä ei ole oikeutta täysin perusteettomasti tehdä perillistään perinnöttömäksi ja jos perusteet eivät täyty, on perillisellä oikeus lakimääräiseen vähimmäissuojaansa. (Aarnio & Kangas 2009, 146.)

Perinnöttömäksi rintaperillisen voi tehdä vain testamentilla. Perusteet perinnöttömäksi tekemiseen tulee kirjata testamenttiin ja mahdolliset perusteet on pysyttävä näyttämään myös toteen. Jos rintaperillinen on tehty perinnöttömäksi, tulee hänen tilalleen perimysjärjestyksessä hänen lapsensa. Tapauksessa toimitaan siis samaan tapaan kuin tilanteessa, jossa rintaperillinen on kuollut ennen perittävää eli sijaisperimisoikeus tulee voimaan. (Aarnio & Kangas 2002, 172.)

3.5. Perinnöstä luopuminen

Perillisellä on mahdollisuus luopua vapaaehtoisesti perinnöstään. Perillinen voi heti perittävän kuoltua ilmaista tahtonsa luopua perinnöstä ja tällöin hän menettää perillisaseman. Perillinen menettää ja luopuu perinnöstä myös, jos hän ei perittävän kuoltua vaadi perintöään kymmenen vuoden kuluessa. (Gottberg-Talve 1988, 34.)

Perillisellä on oikeus luopua perinnöstä jo perittävän eläessäänkin. Perillinen luopuu perinnöstä ilmoittamalla siitä kirjallisesti perittäville tai hyväksymällä perittävän tekemän testamentin. Perinnöstä luopuminen on perillistä sitova lupaus. Jos perillisellä on lakiosaoikeus, hänen tulee saada perinnöstä luopuessaan lakiosastaan kohtuullinen vastike tai hänen puolisonsa tai lapsensa tulee saada lakiosaa vastaava omaisuus. (Gottberg-Talve 1988, 34.)

Tietyt säädökset perinnöstä luopumiseen perittävän eläessä on tehty, jottei kukaan luopuisi perinnöstä harkitsemattomasti. Myös olosuhteet voivat muuttua ennen perittävän kuolemaa ja näin voidaan estää perillisen joutuminen kohtuuttomaan asemaan. (Gottberg-Talve 1988, 34.)

4 Kuolinpesän hoitoon liittyvät velvollisuudet

Perittävän kuoleman ja kuolinpesän syntymisen jälkeen osakkaiden tehtävä on ottaa pesä haltuunsa ja hoitaa sitä. Tässä kappaleessa käsitellään niitä velvollisuuksia, joita osakkaiden on pesän haltuunoton jälkeen hoidettava. Tärkein tehtävistä on perunkirjoitus, sillä sen laiminlyönnistä voi seurata harmia osakkaille, esimerkiksi veronkorotus. Kappaleen lopussa esitellään käytännön tilanteita, joita voi tulla esille kuolinpesän hoidossa. Isoissa kuolinpesissä joudutaan usein turvautumaan pesänselvitykseen, jota käsittelemme kappaleen alussa.

4.1. Kuolinpesän haltuunotto, hallinta ja hallinto

Lain mukaan jonkun on aina otettava kuolinpesä haltuun eli jonkun on hoidettava kuolinpesän asioita. Haltuunottovelvollisuus on ensisijaisesti leskellä, vaikka tämä ei olisikaan kuolinpesän osakas. Mikäli leskeä ei ole, on velvollisuus pesän haltuunotosta yleistestamentin saajalla eli henkilöllä, jolle on määrätty vainajan koko omaisuus tai murto-osa siitä. (Norri 2010, 310.) Haltuunottajan tulisi olla henkilö, joka tietää ja tuntee kuolinpesän asiat parhaiten.

Kuolinpesän haltuunottajan tehtävänä on turvata vainajan omaisuus eli sen säilyttäminen ja tallettaminen. Varoja ei saa käyttää muuhun kuin kuolinpesän hoidosta aiheutuviin kuluihin ja kustannuksiin. Haltuunottajan tehtävänä on hoitaa

kaikki pesän juoksevat asiat, kuten vuokrat, puhelinlaskut, sähkölaskut ja vesimaksut. Haltuunottajan tehtävänä on varmistaa, että vainajan ja kuolinpesän velat hoidetaan velkojille. Näiden lisäksi haltuunottajan tulee huolehtia pesään tulevista tuloista, kuten vuokratuloista. (Norri 2010, 310.)

Kuolinpesän hallintoon liittyvät sekä vainajalta jäädyn omaisuuden haltuunotto että sen varsinainen hallinta. Hallinto käsittää myös omaisuuden hoitamisesta aiheutuvat toimet. Kuolinpesän hallinto on voimassa, kunnes perintö on jaettu osakkaille.

Kaikki kuolinpesään kuuluvat osakkaat hallitsevat yhdessä kuolinpesän omaisuutta. Hallintaan kuuluu kuolinpesään kuuluva päätöksenteko. Kaikki kuolinpesää koskevat päätökset on tehtävä yksimielisesti. Osakkaan perintöosan määrällä ei ole merkitystä hänen valtaansa määrätä pesän asioista, eikä perinnön saajalla ole yksin oikeutta päättää, mitä tehdään tai jätetään tekemättä. Jos jokin toimenpide ei voi odottaa kaikkien osakkaiden suostumusta, voidaan se suorittaa, vaikka jonkun osakkaan suostumus jäisi puuttumaan. Jos joku osakkaista vastustaa, ei toimenpiteeseen voida ryhtyä. (Koponen 2010, 20.)

Puiden sekä asunto-osakkeiden ja kiinteistöjen myyntiin tulisi saada suostumus kaikilta kuolinpesän osakkailta, koska tällaiset toimet ovat verrattain suuria ja vaikuttavat osakkaiden perintöön.

4.2. Pesänselvitys

Pesänselvityksessä määritellään kuolinpesän laajuus sekä sen varat ja velat. Kuolinpesän velat maksetaan tai varataan rahaa niiden maksamista varten. Voi myös olla mahdollista, että kuolinpesän omaisuutta joudutaan myymään, jotta velat saadaan maksetuksi. Selvitykseen kuuluu myös erityistestamentin eli legaatien toimeenpano, jolloin erityistestamentin saajille jaetaan heille tuleva perintö. (Aarnio & Kangas 2009, 217.)

Kuolinpesänselvityksessä tulee ottaa selvää, onko vainaja antanut eläessään ennakkoperintöä tai merkittäviä lahjoja. Jos perittävä on antanut lahjoja rintaperillisille, oletetaan niiden olevan ennakkoperintöä, jos lahjanantaja ei ole muuta

ilmoittanut. Muille kuin rintaperillisille annetut lahjat luetaan ennakkoperinnöksi vain, jos lahjanantaja on erikseen niin maininnut. Pesänselvityksen tehtävänä on hoitaa kuolinpesä jakokuntoon. Käytännössä pesänselvitykseen kuuluu varsinainen kuolinpesän selvitys sekä perinnönjako. (Aarnio & Kangas 2009, 217.)

Koska laki määrää, että osakkaiden tulee olla yksimielisiä kuolinpesää koskevissa asioissa, ei pesän selvitys onnistu, mikäli osakkaat ovat eri mieltä jostain. Tästä syystä perintökaaren 19 luvussa on määräys, jonka mukaan pesä on luovutettava pesänselvittäjän hallintaan, jos joku pesän osakkaista niin vaatii. Pesänselvittäjä on määrättävä, mikäli yksikin osakkaista sitä pyytää. (Norri 2010, 318.)

Pesänselvittäjiä tulee valita vain yksi kuolinpesää kohti, koska useampi pesänselvittäjä vain lisää hankaluuksia. Pesänselvittäjän määrääminen antaa turvaa myös pesän ulkopuolella oleville asianosaisille. Tietyillä kuolinpesän ulkopuolisillakin tahoilla on mahdollisuus pyytää pesänselvittäjän määräämistä tilanteessa, jossa osakkaat toimillaan vaarantavat muiden etuja. (Norri 2010, 318.)

Pesänselvittäjällä on yleinen toimivalta, johon ei vaikuta, kuinka suuren osuuden jäämistöstä pesänselvittäjää hakenut osakas on saamassa. Pesänselvittäjän tehtäviin kuuluu huolehtia kaikkien niiden eduista, joiden oikeuksiin pesänselvityksellä on vaikutusta. Laissa on erityinen oikeusohje, jonka mukaan pesänselvittäjän tulee hoitaa tehtävänsä joutuisasti ja tehokkaasti. (Aarnio & Kangas 2009, 520.)

Pesänselvittäjä edustaa pesää ja hän ottaa kuolinpesän haltuunsa. Pesänselvittäjä hoitaa lähes samoja asioita, jotka kuuluisivat myös pesän haltuunottajalle. Pesänselvittäjän tulee ottaa selvää vainajan ja kuolinpesän veloista sekä huolehtia niiden maksusta. Mikäli pesän varat eivät riitä kaikkien velkojen maksuun, tulee velkojen maksusta keskustella velkojan kanssa. Pesänselvittäjä saa myös myydä kuolinpesän omaisuutta, jotta mahdolliset velat saadaan maksetuiksi. (Norri 2010, 322.)

Jos pesänselvittäjä on tuomioistuimen määräämä, hänellä on oikeus hoitaa kuolinpesän pankkiasioita itsenäisesti. Jos pesänselvittäjä taas ei ole tuomioistuimen määräämä, hänellä on oltava kaikilta osakkailta saatu valtakirja pankkiasioiden hoitamista varten. (Koponen 2010, 87.)

Kuolinpesän kulut maksetaan lain määräämässä järjestyksessä, ensin hautajaisista ja perunkirjoituksesta aiheutuneet kustannukset. Näiden jälkeen maksetaan pesän hallinnosta ja selvityksestä aiheutuneet kulut. Vainajan velat maksetaan vasta näiden kustannuksien jälkeen. (Norri 2010, 323.)

Jos pesän varat eivät riitä kaikkien kustannusten ja velkojen maksamiseen, on selvittäjän tehtävänä sopia asiasta velkojen kanssa. Tavoitteena on saada velkojat tyytymään saamaansa suoritukseen, johon pesän varat riittävät. Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, pesänselvittäjä voi tilanteen vaatiessa hakea myös kuolinpesän konkurssiin. Pesänselvittäjän velvollisuus on myös hoitaa erityisjälkisaädökset. Selvittäjän tulee antaa testamentinsaajille heille testamentin mukaan kuuluvat erityisesineet tai rahasummat. (Norri 2010, 323.)

4.3. Perunkirjoitus

Perukirja tulee tehdä jokaisen vakinaisesti Suomessa asuneen ihmisen kuoleman jälkeen. Vainajan iällä tai omaisuuden suuruudella ei ole väliä, vaan perukirja tehdään myös tyhjästä pesästä. Perukirja tehdään myös elävänä syntyneen, mutta sittemmin kuolleen lapsen jälkeen. (Aarnio, ym. 2000, 66.)

Perukirjan tarkoituksena on olla omaisuusluettelo. Perukirjaan laaditaan luettelo kuolinpesän varoista ja veloista, jotta ne ovat selvillä tulevassa perinnönjaossa. Omaisuusluettelo on tärkeä sekä pesän osakkaille että kuolinpesän velkojille. Perukirjan tarkoituksena on turvata molempien osa-puolten oikeuksia. Perukirja on merkittävässä osassa kuolinpesänselvitystä, minkä vuoksi osakkaan laiminlyönti perunkirjoitusta kohtaan voi johtaa velkavastuuseen. (Aarnio & Kangas 2009, 248.)

Perukirjan yksi tärkeä tehtävä on olla perintöveroilmoitus, sillä perintövero määrätään perukirjan pohjalta. Perukirja antaa verottajalle tiedot jääneen perinnön suuruudesta ja perinnönjakajista. (Norri 2010, 327.)

Perukirja on myös osakasluettelo, sillä siinä ovat listattuna kaikki kuolinpesään kuuluvat osakkaat. Kaikkien osakkaiden tiedot merkitään perukirjaan. Osakasluettelo ei ole virallinen, sillä maistraatti ei ole vahvistanut osakasluetteloa. Epävirallinen osakasluettelo ei kuitenkaan estä kuolinpesän pakollisia käytännön toimien hoitamista. (Aarnio & Kangas 2009, 249.)

Joskus osakkailla voi olla eriäviä mielipiteitä vainajan omaisuudesta sekä mahdollisista veloista ja muista velvoitteista. Perukirjan tehtävänä ei ole kuitenkaan selvittää osakkaiden erimielisyyksiä, vaan ne tulee selvittää myöhemmin perinnönjaon aikana. (Aarnio & Kangas 2009, 248.)

4.3.1. Perunkirjoituksen vaiheita

Perunkirjoituksen toimittamisvelvollisuus kuuluu kuolinpesän osakkaalle ja tarkemmin sille, jonka hallinnassa omaisuus on. (Aarnio, ym. 2000, 75.)

Kuolinpesässä voi olla useitakin perunkirjoitusvelvollisia, mutta vain yksi hoitaa sen. Pääasiallisesti se on sen osakkaan tehtävä, joka on siihen parhaiten perehtynyt tai muuten tuntee kuolinpesän asiat parhaiten. Jos vainajalta jää leski, hän suorittaa yleensä perunkirjoituksen. Mikäli pesän osakas ei ole oikeustoimikelpoinen tai täysivaltainen, hänellä ei ole perunkirjoitusvelvollisuutta. (Norri 2010, 329.)

Perunkirjoitus tulee pitää kolmen kuukauden kuluessa perittävän kuolemasta. Se kannattaa pitää mahdollisimman myöhään, jotta kaikki tarvittavat asiakirjat on ehditty hankkia perunkirjoitusta varten. (Norri 2010, 326.)

Mikäli perunkirjoituksen pitäminen ei onnistu kolmen kuukauden kuluessa, siihen voidaan hakea lykkäystä. Perunkirjoitukseen voidaan hakea lykkäystä vain viranomaisen päätöksellä. Aikaa voi pidentää sen paikan verotoimisto, jossa

vainajalla oli asuinpaikka kuolinhetkellä. Viranomainen voi pidentää aikaa vain, jos siitä on tehty kirjallinen hakemus. Ilman hakemusta verotoimisto ei voi antaa lisää perunkirjoitusaikaa. Hakemuksessa täytyy esittää perusteet, joiden vuoksi lisää aikaa anotaan. Hakemus tulee tehdä kolmen kuukauden kuluessa vainajan kuolemasta. (Aarnio, ym. 2000, 67 - 68.) Ensisijainen peruste perunkirjoitusajan pidentämiselle on pesän tila. Mikäli perunkirjoitus viivästyy eikä lykkäystä ole haettu, voi rangaistuksena olla vastuu vainajan kaikista veloista. Tätä asiaa käsitellään tässä työssä myöhemmin.

Perunkirjoituksen pitopaikasta vastaa se pesän osakas, jonka hoidossa kuolinpesä on. Kyseinen henkilö saa myös määrätä perunkirjoituksen pitoajan. Normaalisti perunkirjoitus pidetään vainajan kodissa, jossa suurin osa perinnöstä on osakkaiden nähtävissä. Laissa ei ole kuitenkaan määräystä siitä, millä paikakunnalla perunkirjoitus tulee pitää, vaan sen saavat osakkaat päättää täysin itse. (Aarnio, ym. 2000, 73.)

Perunkirjoitustilaisuus ei aina ole suuri virallinen tapahtuma, vaan se voi olla myös pelkkä muodollisuus, jossa vain vahvistetaan jo aiemmin päätetyt asiat. Erityisesti pienet kuolinpesät, joissa omaisuutta on vähän ja osakkaita vain muutama, eivät vaadi suurta ja perunkirjoittajan suorittamaa perunkirjoitusta.

Perunkirjoitusta varten tulee antaa kutsu kaikille asianosaisille henkilöille, muun muassa osakkaille ja testamentin saajille. Perunkirjoitusta varten nimetään uskotut miehet, jotka toimittavat perunkirjoituksen. Ammattilaisen palkkaaminen perunkirjoitusta varten on kannattavaa erityisesti suuremmissa pesissä, sillä silloin voidaan varmistaa, että perunkirjoitus hoidetaan oikein. Ennen perunkirjoitusta tulee myös hankkia useita asiakirjoja, joita tarvitaan perunkirjoituksen suorittamiseen. Osakkailla on mahdollisuus hankkia itse asiakirjat tai pyytää tässäkin asiassa ammattilaisen apua. (Norri 2010, 331.)

Perunkirjoitusvelvollinen valitsee kaksi uskottua miestä, joiden tehtävänä on perunkirjoituksen toimittaminen. Yleensä suositellaan käytettäväksi ammattilaisia, jotka ovat perehtyneet perunkirjoitukseen. Uskottuina miehinä voidaan käyttää esimerkiksi asianajajaa sekä hänen sihteeriansä. Uskotuille miehille ei ole

kuitenkaan määrätty laissa minkäänlaisia sukupuoli- tai pätevyysvaatimuksia. Uskotuilta miehiltä vaaditaan vain rajoittamatonta oikeustoimikelpoisuutta sekä täysivaltaisuutta. (Norri 2010, 331.)

Perunkirjoitusvelvollisen osakkaan tehtävänä on antaa kutsu perunkirjoitukseen. Kutsu on hyvä antaa tarpeeksi ajoissa. Kutsun tulee olla todisteellinen ilmoitus, mutta muita laissa määrättyjä velvollisuuksia perunkirjoituksen kutsumenettelystä ei ole. Kutsu voi olla vapaamuotoinen, jos se on mahdollista myöhemmin todistaa. Epävarmoissa tilanteissa ja erityisesti, jos perittävä ei ole ollut tekemisissä vainajan kanssa, voidaan kutsu lähettää kirjeenä. (Aarnio, ym. 2000, 89.)

Kutsu tulee lähettää vainajan leskelle, lapsille, ennen vainajaa kuolleitten lapsien lapsille, ottolapsille sekä aviottomille lapsille, testamentinsaajille ja niin edelleen. Kutsu lähetetään siis kaikille kuolinpesän osakkaille. Mikäli ketään serkkua läheisempää sukulaista ei ole, tulee kutsu toimittaa valtiolle. (Norri 2010, 331.)

Kutsusta täytyy käydä ilmi perunkirjoituksen aika ja paikka sekä kutsun lähettäjä. Tarpeellista olisi liittää mukaan myös luonnos perukirjasta. Tämä siitä syystä, että perunkirjoituksen aika on hyvin rajallinen ja näin osakkailla olisi mahdollista saada jo etukäteen tietoa pesän tilasta. Luonnoksesta olisi hyvä käydä ilmi kuolinpesän osakasluettelo, tiedot testamentista ja avio-oikeutta koskevista asiakirjoista sekä tiedot jäämistöön liittyvistä muista seikoista. Alustavan luonnoksen ei tarvitse olla niin yksityiskohtainen kuin virallisen perukirjan. (Aarnio, ym. 2000, 90.) Luonnos auttaa osakkaita valmistautumaan perunkirjoitukseen sekä antaa heille hieman tietoa jäämistön tilasta.

4.3.2. Perukirjan sisältö

Perukirjaan tulee merkitä perunkirjoituksen päiväys sekä pesänilmoittajan ja uskottujen miesten tiedot. Näiden lisäksi siihen kirjataan tiedot osakkaista, testamentinsaajista, mahdollisesta leskestä ja toissijaisista perillisistä. Perukirjaan merkitään, ovatko he olleet paikalla perunkirjoituksessa. Ennen perunkirjoitusta tulee hankkia kaikki tarvittavat paperit ja asiakirjat, joita tarvitaan perukirjaan.

Perukirjaa varten on hankittava vainajan sukuselvitys. Sukuselvitys tarvitaan paikoista, joissa vainajan on ollut kirjoilla 15-vuotiaasta lähtien. Näin ollen viimeisen asuinpaikan virkatodistus ei riitä. Sukuselvitys hankitaan seurakunnasta tai maistraatista sen mukaan, kuuluiko vainaja kirkkoon vai ei. Mikäli vainaja on muuttanut useasti elinaikanaan kaupungista toiseen, joutuu sukuselvityksiä hankkimaan useita. (Norri 2010, 342.) Sukuselvityksen avulla otetaan selvää, onko vainajalla lapsia ja onko hän ollut naimisissa.

Jos vainajalla ei ole lapsia eikä hänellä siis ole rintaperillisiä, vaan vanhemmat ja sisarukset ovat lähimpiä perijöitä, tulee vainajan vanhemmistakin hankkia samanlainen sukuselvitys niistä seurakunnista, joissa he ovat olleet 15 vuotta täytettyään. Jos oikeudenomistaja on kuollut, tulee selvityksestä käydä ilmi onko häneltä jäänyt oikeudenomistajia, jotka tulisivat hänen tilallensa. Muussa tapauksessa oikeudenomistajien sukuselvityksessä riittää nyky- ja synnyinseurakunnan todistus. (Norri 2010, 342.) Kuolinpesäosakkaista hankitaan maistraatista väestörekisteriote.

Perukirjaan liitetään myös vainajan testamentti ja mahdollinen avioehtosopimus. Mikäli vainaja oli leski, tulee perukirjaan liittää myös aikaisemmin kuolleen puolison kuoleman jälkeen laadittu perukirja. (Norri 2010, 333.)

Mahdollinen testamentti on saatettava tietoon, koska rintaperillinen voi vaatia omaisuudesta lakiosaansa, joka vähentää testamentinsaajan osuutta, jos lakiosaa ei ole aiemmin huomioitu testamentin sisällössä. Avio-oikeus voi taas vaikuttaa perintöverotukseen ja perinnönjakoon.

Kuolinpesän varat ja velat merkitään kuolinpäivän arvon mukaisina. Omaisuuden arviointia varten tarvitaan seuraavanlaisia asiakirjoja. Perukirjaa varten hankitaan vainajan ja tämän lesken saldotodistukset kaikilta pankkitileiltä. Todistuksessa näkyy tilin saldo sekä kuolinpäivään asti kertynyt korko. Vainajan ja lesken talletuksista ja pankin säilytyksessä olevista arvopapereista saadaan myös todistus pankista. Lisäksi vaaditaan vielä selvitys viimeisestä vainajan veroilmoituksesta. (Norri 2010, 333.)

Kiinteistöstä tulee hankkia lainhuutotodistus sekä rasiustodistus. Asunto-osakkeista on hankittava isännöitsijäntodistus ja selvitys muusta omistusasunnosta. Ajoneuvoista ja mahdollisista veneistä pitää hankkia rekisteriote. Jos vainajalla oli yritysomaisuutta, tulee siitä hankkia tilinpäätöstiedot. Selvitys tarvitaan myös aseiden aseenkantoluvista. Jos perittävän koti-irtaimisto ylittää 3400 euroa, tulee ylittävistä osasta saada selvitys. Useasti kuolinpesän omaisuutta arvioitaessa hankitaan myös ulkopuolisten ihmisten arvioita omaisuudesta. Ammattilaisten apua on hyvä hyödyntää tällaisessa tilanteessa. (Salovuori 2011, 42 - 45.)

Veloista täytyy hankkia selvitykset muun muassa pankeilta ja luottokorttiyhtiöiltä. Näiden virallisten asiakirjojen lisäksi perukirjaan tulee liittää kuitit kuluista, joita on aiheutunut hautaamisesta, kuten hautajaisten ja muistotilaisuuden järjestämisestä sekä hautakivestä ja kuolinilmoituksen kuluista. Näiden lisäksi pesän varoista voidaan vähentää kaikki kulut, jotka ovat syntyneet hänen elinaikansa, mutta jotka on suoritettu vasta vainajan kuoleman jälkeen. Tällaisia kuluja on muun muassa vuokrat, sähkö- ja vesimaksut, puhelinmaksut, luottokorttilaskut sekä mahdolliset sairaalakulut. (Norri 2010, 332.)

Perukirjaan tulee maininta vainajan elinaikanaan antamista ennakkoperinnöistä ja kolmen viimeisen vuoden aikana antamista lahjoista, sillä ne huomioidaan perintöverotuksessa. Ennakkoperinnön saajan osuus varsinaisesta perinnöstä on luonnollisesti pienempi. Perunkirjoituksesta aiheutuneet kulutkin, kuten todistusten hankkiminen ja mahdollisen perunkirjoittajan palkkio, on mahdollista vähentää pesään kuuluvasta varallisuudesta. (Aarnio & Kangas 2009, 250.)

4.3.3. Osakastietojen vahvistaminen

Kuka tahansa kuolinpesään liittyvä henkilö, kuten leski, muut perilliset, yleistesamentin saaja, pesänselvittäjä tai pesänjakaja, voi pyytää perukirjaan liitetyn osakasluettelon vahvistamista. (Koponen 2010, 37.) Hakemuksen voi tehdä sitten, kun perunkirjoitus on suoritettu ja virallinen perukirja laadittu.

Vahvistamisen voi suorittaa sen kaupungin maistraatti, jossa vainajalla oli kuollessaan asuinpaikka. Viranomaisen vahvistaa oikeaksi vain osakasluettelon eikä sitä, onko perukirja muutoin vaatimusten mukainen ja oikein laadittu. Osakasluettelon vahvistaminen ei ole pakollista, mutta useat tekevät sen helpottaakseen asioiden hoitamista (Koponen 2010, 37.)

Vahvistettu osakasluettelo helpottaa kuolinpesän kiinteän ja irtaimen omaisuuden myymistä. Osakastietojen vahvistaminen antaa myös suojaa luovutuksen-saajalle, kuten kuolinpesän asunnon ostajalle sekä myös vuokraajalle. Useimmat pankit vaativat vieläkin vahvistettua osakasluetteloä, kun vainajan pankkitilejä ollaan lopettamassa.

Osakkaat voivat toki tehdä oikeustoimia ilman vahvistettua osakasluetteloä, mutta tällöin kauppaan sisältyy riski ostajan puolelta. Pesän ulkopuolinen ostaja ei voi luottaa siihen, että perukirjaan on kirjattu kaikki pesän osakkaat. Näin ol-len perukirjaan merkitsemätön osakas voi halutessaan vaatia oikeustoimen mi-tätöintiä. (Aarnio & Kangas 2009, 249.)

Osakasluettelon vahvistaminen on kannattavaa erityisesti, jos vainaja on asunut useilla eri paikkakunnilla tai hänellä on useita perillisiä.

5 Kuolleen henkilön ja kuolinpesän velasta

Kuolleen henkilön ja kuolinpesän velasta säädetään perintökaaren 21 luvussa. Kuolinpesän ja vainajan velat maksetaan pesän varoista. Kuolinpesän velat jaot-tellaan kolmeen ryhmään pesänselvitysvelat, perittävän velat ja muut pesän velat.

Pesänselvitysvelkoja ovat velat, jotka ovat syntyneet kuolinpesän hoidosta ja pesän järjestämisestä jakokuntoon. Pesänselvitysveloista säädetään perintö-kaaren 18 luvun 5 §:ssä. Pesänselvitysvelat maksetaan sitä mukaa, kun ne erääntyvät aina ennen muita velkoja. (Aarnio & Kangas 2009, 627.)

Perittävän velka on velkaa, jonka oikeusperuste on syntynyt vainajan eläessä. Perittävän velat maksetaan pesänselvityksen jälkeen. Muut velat ovat velkoja, jotka on otettu perittävän kuoleman jälkeen muuhun tarkoitukseen kuin pesän saattamiseen jakokuntoon. Nämä velat voivat syntyä liiketoiminnan jatkamisesta tai jäämistöön kuuluvan kiinteistön korjauksesta. Muut velat maksetaan kuolinpesän varoista viimeisenä pesänselvitysvelkojen ja vainajan velkojen jälkeen. (Aarnio & Kangas 2009, 627.)

5.1 Henkilökohtaisesta velkavastuusta

Oikeuskäytäntömme tarkoituksena on, etteivät osakkaat itse joudu vastaamaan kuolinpesän tai vainajan velasta, vaan mahdolliset velat maksetaan pesän varoista. Jos velkoja on varoja enemmän, se johtaa kuolinpesän konkurssiin. Laissa on kuitenkin säädetty poikkeuksista, jotka koskevat osakkaiden laiminlyöntejä sekä huolimattomuutta. Nämä johtavat pahimmillaan osakkaiden henkilökohtaiseen velkavastuuseen.

Koska kuolinpesän osakkailla on oikeus hallinnoida pesää sekä hoitaa pesänselvitys ja perunkirjoitus osakkaiden kesken, se voi johtaa siihen, että velkojen etua laiminlyödään perillisten oman edun kustannuksella. (Gottberg-Talve 1988, 69.)

Velkojen kannalta on erityisen tärkeää, että kuolinpesän varat ja velat on luetteloitu oikein ja oikeaan aikaan, jotta velkojen yhteismäärä voidaan arvioida. Tämän vuoksi laki suojaa velkoja, ja mahdolliset puutteet ja virheet sekä laiminlyönnit perunkirjoituksessa voivat johtaa ankariin seuraamuksiin. Osakas voi joutua henkilökohtaiseen vastuuseen kaikista veloista. (Aarnio & Kangas 2009, 622.)

Osakkaan velkavastuu voi seurata myös tilanteissa, joissa osakas laiminlyö täydennys- tai oikaisuperukirjan laatimisen. Tällaisen perukirjan laatimatta jättämisen perusteella osakkaalle syntyy vastuu vain, jos laiminlyöntiä voidaan pitää erityisen moitittavana ottaen huomioon ilmenneiden varojen tai velkojen

määrä sekä muut olosuhteet. Täydennys- tai oikaisuperukirjan laiminlyönti voidaan tulkita omaisuuden salaamiseksi. (Perintökaari 21 luku 3 §.)

Perintökaaren 21 luvun 2 §:ssä todetaan, että henkilökohtainen velkavastuu voi seurata, jos osakas laiminlyö perunkirjoitusvelvollisuutensa määräajassa. Osakkaan on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin perunkirjoituksen suorittamiseksi. Tällaisia toimia ovat uskottujen miesten nimeäminen sekä ajan ja paikan määrittäminen perunkirjoitukselle. Henkilökohtainen velkavastuu voi seurata vain näiden toimien laiminlyönnistä. (Aarnio & Kangas 2009, 622.)

Rajoittamaton henkilökohtainen velkavastuu on ankarin velkavastuu, jonka yksityishenkilö voi saada. Tästä syystä toimitusvelvollisuuden täyttämässä tulee olla huolellinen. Velkavastuu koskee myös sellaisia velkoja, jotka eivät ole olleet osakkaan tiedossa. Velkavastuu koskee kuitenkin vain osakasta, jonka hallinnassa varat ovat, eivät osakkaita, jotka eivät ole osallistuneet jäämistön hoitoon. (Aarnio, ym. 2000, 80.)

Perintökaaren 21 luvun 2§:ssä määrätään henkilökohtaisen velkavastuun olevan myös osakkaalla, joka perunkirjoituksessa tai vahvistaessaan valalla perukirjan vaarantaa velkojan oikeutta antamalla vääräksi tietämänsä ilmoituksen tai jättämällä tahallaan ilmoittamatta jonkin tietämänsä seikan.

Koska perukirja on omaisuusluettelo ja sen tarkoitus on selvittää velkojille kuolinpesän velanmaksukykyä, johtaa väärän tiedon antaminen tai tahallinen ilmoittamatta jättäminen samankaltaiseen rangaistukseen kuin laiminlyöntikin. Tahallisuus edellyttää, että osakkaalla on tarkka tieto pesän tilasta, mutta hän toimii vastoin tätä tietoa. Käytännössä osakas siis salaa omaisuutta koskevia tietoja, kuten pesän varoja. Huolimattomuus ei aiheuta velkavastuuta. (Aarnio & Kangas 2009, 624.)

Seuraavassa oikeustapauksessa kuolinpesän osakkaat ovat jättäneet osan pesän varoista merkitsemättä ja syyllistyneet näin veropetokseen.

KKO:1981 II 16

Syytteessä lausutaan AA:n kuolinpesän osakkaiden A:n, B:n ja C:n tahallaan pidättäneen valtiolta veroa 75 589,80 markkaa. He olivat jättäneet merkitsemättä merkittävän osan pesän varoista ja jakaneet ne keskenään. Näin ollen perintövero oli laadittu liian alhaiseksi. Veron määrän suuruuden ja muut seikat huomioiden oli rikoksia pidettävä törkeinä. Kaikki osalliset tuomittiin vankeusrangaistukseen törkeästä veropetoksesta.

Vajaavaltaiselle kuolinpesän osakkaalle ei voi koskaan syntyä henkilökohtaista velkavastuuta. Samaa koskee myös osakasta, jota edustaa edunvalvoja. Tällöin osakasta edustanut edunvalvoja tai holhooja on vastuussa siitä vahingosta, jonka mahdollisesti aiheuttaa velkojille toimillaan. Edustajat eivät ole pesän osakkaita, joten heidän vastuunsa on vahingonkorvausvastuuta. (Gottberg-Talve 1988, 75.)

Seuraavassa oikeustapauksessa on kysymys siitä, olivatko kuolinpesän osakkaat ryhtyneet sellaisiin pesää koskeviin toimiin, joiden vuoksi he olivat tulleet henkilökohtaiseen velkavastuuseen vainajan ja pesän veloista.

KKO:1997:123

Oikeudenomistajina olivat Sirkka Jaakkola, Arja Lehner ja Merja Mäkinen. Pirjo Kanerva lausui oikeudenomistajiin kohdistuvassa kanteessa, että oli elänyt 25.9.1992 kuolleen Jorma Jaakkolan kanssa avoliitossa vuodesta 1976 lähtien. Kanerva oli maksanut Jorma Jaakkolan kuolinpesän velkaa 10 372,80 markkaa ja Jorma Jaakkolan puolesta lainan lyhennyksiä ja korkoja 20 724,30 markkaa. Kuolinpesä oli ylivelkainen, eivätkä pesän osakkaat olleet luovuttaneet sitä pesänselvittäjän hallintoon tai konkurssiin.

Sirkka Jaakkola oli pyytänyt virka-apua vainajan auton poisottamiseksi Kanervalta, lisäksi S. Jaakkola, Lehner ja Mäkinen olivat antaneet Kanervalle kuolinpesään kuuluvaa kiinteistöä koskeneen myyntivaltakirjan. He olivat myös kirjallisesti luopuneet perinnöstään Kanervan hyväksi. Näillä toimillaan S. Jaakkola, Lehner ja Mäkinen olivat ryhtyneet perintökaaren

21 luvun 18 §:ssä tarkoitettuihin toimiin ja näin joutuneet henkilökohtaiseen vastuuseen vainajan ja pesän veloista.

Sirkka Jaakkola, Lehner ja Mäkinen antoivat Kanervalle Jorma Jaakkolan ja Kanervan yhteisesti omistamaa kiinteistöä koskevan myyntivaltakirjan. Kiinteistöä ei ole kuitenkaan myyty ja Jaakkola, Lehner ja Mäkinen peruivat antamansa valtuutuksen kuullessaan sen voivan johtaa velkavastuuseen. He eivät ole hoitaneet pesän asioita eivätkä ole saaneet pesästä minkäänlaista etua.

Vastaajat ovat lisäksi kirjallisesti ilmoittaneet luopuvansa perinnöstä Kanervan hyväksi, joka ei hyväksynyt luovutusta. Käräjäoikeus ja Korkein oikeus katsoi, etteivät Sirkka Jaakkola, Lehner ja Mäkinen ole ryhtyneet sellaisiin toimiin, että he olisivat joutuneet henkilökohtaiseen vastuuseen vainajan ja kuolinpesän veloista.

5.2. Palautusvastuu

Perintökaaren luvussa 21 säädetään, että ositusta tai perinnönjakoa ei saa toimittaa, ennen kuin kuolinpesän ja vainajan velat on maksettu tai asetettu niistä takaus tai muu vakuus. Muuten osakkaille siirtyy sellaista omaisuutta, joka on velan katteena. Tämän takia velkojien etu turvataan palautusvastuun avulla.

Palautusvastuusta määrätään perintökaaren 21 luvussa. Vastoin edellä mainittua määräystä suoritettu ositus tai perinnönjako voi johtaa tuomioistuimen määräämiseen osituksen tai perinnönjaon peruuntumisesta. Lisäksi laki velvoittaa osakkaat palauttamaan kaiken osituksessa tai jaossa saamansa omaisuuden tai korvaamaan sen arvon. Mikäli kaiken omaisuuden palauttaminen ei ole tarpeellista, voidaan osakkaat velvoittaa suorittamaan pelkkien velkojen yhteissumman. Jos palautettavaa omaisuutta ei voida palauttaa, sen arvo tulee korvata. Myös omaisuuden arvon aleneminen kulumisen tai vahingoittumisen vuoksi on korvattava. (Perintökaari 21 luku 6 §.)

Vainajan velan saa maksaa pesän varoista heti vain, jos on pätevä syy olettaa, ettei velan maksaminen aiheuta vahinkoa muille velkojille. Muuten velan saa maksaa vasta kuukauden kuluttua perunkirjoituksen päättymisestä tai vasta,

kun pesänselvittäjä on tehnyt sopimuksen tai päätöksen velkojen maksamisesta. (Aarnio & Kangas 2009, 632.)

Kun perunkirjoituksesta on kulunut kuukausi, on velkojilla oikeus vaatia vakuuttaa velasta, joka ei ole erääntynyt. Jos vakuutta ei anneta kolmessa kuukaudessa, katsotaan velka erääntyneeksi. (Aarnio & Kangas 2009, 632.)

5.3. Ylivelkainen kuolinpesä

Joskus kuolinpesän varat eivät riitä edes velkojen maksuun. Tällaista pesää kutsutaan ylivelkaiseksi kuolinpesäksi. (Gottberg-Talve 1988, 70.) Kuukauden kuluessa, niin sanotun rauhoitusajan aikana, osakkaat päättävät luovuttavatko pesän pesänselvittäjän hallintoon, konkurssiin vai vastaavatko henkilökohtaisesti vainajan veloista. Velkavastuuta ei tule, jos pesänluovutus on tapahtunut. Tietysti, jos kuolinpesän varat riittävät velkojen maksuun, ei henkilökohtaisella velkavastuulla ole merkitystä. (Gottberg-Talve 1988, 70.)

Perunkirjoituksen toimittamisen jälkeen voidaan hakea julkista haastetta vainajan ja pesän velkojen selvittämiseksi. Hakemuksen voi tehdä vainajan leski, osakas, pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija. (Laki24.fi 2012a.)

Jos on syytä epäillä, että pesän ja vainajan velat ovat suuremmat kuin varat, pesänselvittäjän on haettava julkista haastetta. Jos sitten ilmenee, että velat ovat suuremmat kuin varat, kuolinpesä haetaan yleensä konkurssiin. Konkursia voi hakea pesänselvittäjän lisäksi kuolinpesän osakas yksin tai velkoja. Kun konkurssipesä syntyy, sitä hallinnoidaan konkurssia koskevien säännösten mukaan. Konkurssin alettua osakkaat menettävät määräysvaltansa kuolinpesän omaisuuteen ja myös puhevaltansa pesän selvitystä koskevissa asioissa. Konkurssipesään määrätään pesänhoitaja. (Laki24.fi 2012a.)

Kuten kappaleessa 5.2. on todettu, vainajan velkoja ei saa maksaa ennen kuin kuukausi on kulunut perunkirjoituksesta tai ennen kuin velkojien kanssa on tehty sopimus pesänselvittäjän hoitaessa hallintoa.

Jos perunkirjoituksen jälkeen ilmenee uutta velkaa, osakkaiden on luovutettava pesän omaisuus pesänselvittäjän hallintoon tai konkurssiin yhden kuukauden määräajassa. Jos hakemus tehdään vasta sitten, kun kuukausi on kulunut perunkirjoituksesta, vastaa osakas kuukausi ennen hakemusta tietämiensä velkojen ja mahdollisesti jo luovutetun omaisuuden arvon välisestä erotuksesta. (Laki24.fi 2012a.)

Kuolinpesän konkurssi voi myös raueta tuomioistuimen päätöksellä, jos varat eivät riitä velkojen maksuun eikä kukaan velkojista ota niitä vastatakseen. Konkurssilain mukaan konkurssi voi myös jatkua julkisselvityksenä konkurssiasiamiehen valvonnassa. Konkurssimenettely voi siis olla sekä osakkaiden että velkojen edun mukaista. (Laki24.fi 2012a.)

Kuolinpesän osakkaat vastaavat vainajan veloista pääsääntöisesti vain vainajalta jääneellä omaisuudella. Osakkaat eivät joudu henkilökohtaiseen vastuuseen, jos he luovuttavat kuolinpesän omaisuuden konkurssiin tai pesänselvittäjän hallintoon kuukauden kuluessa perunkirjoituksen toimittamisesta. Jos kuolinpesässä on niin vähän omaisuutta ja varoja, että ne riittävät vain kohtuullisiin hautaus- ja perunkirjoituskustannuksiin tai, jos varoja on vain vähän enemmän, tuomioistuin voi vapauttaa osakkaan velkavastuusta ja näin kuolinpesän osakas välttyy henkilökohtaiselta vastuulta. (Laki24.fi 2012b.)

Joskus ongelmana voi olla se, ettei perintökaressa ole määritelty tarkemmin, kuinka paljon hautaus- ja perunkirjoituskustannukset voivat ylittää pesän varat, jotta osakkaalle ei lankea velkavastuuta. Tämä käy käytännössä ilmi seuraavasta oikeustapauksesta, jossa kysymyksenä on, ovatko kuolinpesät varat ylittäneet liikaa nuo kohtuulliset kustannukset, jotta osakas voitaisiin vapauttaa velkavastuustaan.

KKO:1998:163

Kuolinpesän varat olivat yli 30 000 markkaa ja hautaus- sekä perunkirjoituskustannukset alle 10 000 markkaa. Koska varat olivat ylittäneet enemmän kuin jonkin verran sen, mitä kohtuullisiin hautaus- ja perunkir-

joituskustannuksiin tarvittiin, ei kuolinpesän osakasta voitu vapauttaa velkavastuusta perintökaaren 21 luvun 19 §:n nojalla.

Matti Vähä–Lassila oli kuollut 12.7.1993 ja hänen jälkeensä oli toimitettu perunkirjoitus. Kuolinpesän omaisuutta ei ollut luovutettu kuukauden kuluessa pesänselvittäjän hallintoon tai konkurssiin. Näin pesän osakas Tuomo Vähä–Lassila vastasi henkilökohtaisesti Matti Vähä–Lassilan velasta.

Tuomo Vähä–Lassila kuitenkin vaati, että hänet vapautettaisiin PK: n 21 luvun 19§ nojalla vastaamasta kyseistä velasta.

Käräjäoikeus vapautti Tuomo Vähä–Lassilan vastaamasta Matti Vähä–Lassilan kuolinpesän velasta.

Tapaus eteni hovioikeuteen, jossa hovioikeus katsoi, että varat ylittivät kustannukset 23 830 markalla. Tämä määrä oli niin suuri, että hovioikeus katsoi, ettei ollut mitään edellytystä vapauttaa Tuomo Vähä–Lassilaa velkavastuusta. Hovioikeus kumosi käräjäoikeuden tuomion.

Tapaus eteni korkeimpaan oikeuteen, jossa tapausta käsiteltiin seuraavasti:

Perintökaaren 21 luvun 1 §:n mukaan pesän osakas vastaa perunkirjoituksen toimituksen aikaan tietämästään velasta, jos pesän omaisuutta ei ole luovutettu pesänselvittäjän hallintoon tai konkurssiin. Samassa luvussa todetaan myös pesän osakkaan vapautuvan laiminlyönnistä johtuvasta velkavastuusta, jos osakas ei ole hyötynyt pesästä, eikä ole ryhtynyt muihin toimiin kuin osakkaan velvollisuuksiin.

Oikeudella on valta vapauttaa pesän osakkaan vastuu pesän veloista, vaikka pesän varat jonkin verran ylittävät sen, mitä tarvitaan kohtuullisiin hautaus- ja perunkirjoituskustannuksiin.

Kysymyksenä kuitenkin on, ylittivätkö kuolinpesän varat sanotut kustannukset niin paljon, ettei Tuomo Vähä–Lassilaa voida vapauttaa vastaamasta Matti Vähä–Lassilan veloista.

Osakkaiden vastuu vapaus koskee pääosin pesiä, joissa osakkailla on mahdollisuus erehtyä ylittävätkö pesän varat sanotut kustannukset vai ei. Tässä tapauksessa varat ovat yli 30 000 markkaa ja kustannukset alle 10 000 markkaa, joten pesän varat ylittävät kustannukset enemmän kuin lainkohdassa tarkoitetaan.

Näin ollen korkein oikeus katsoi, että Tuomo Vähä–Lassilaa ei voi vapauttaa vastaamasta pesän veloista. Joten hovioikeuden lopputulosta ei muuteta.

6 Kuolinpesän hoitoon liittyviä käytännön tilanteita

Kappaleessa tutkitaan lehtiartikkeleista löytyviä kuolinpesän hoitoon liittyviä hankaliakin käytännön tilanteita, joita osakkaat voivat kohdata selvittäessään pesää sekä perinnönjaon aikana. Tilanteet voivat olla yllättäviäkin, joita osakkaat tai perinnön jättäjä itse ei aina edes osaa ottaa huomioon.

Kuolinpesään kuuluvat osakkeet

Joskus kuolinpesään voi kuulua niin sanottuja ongelmaosakkeita, jotka voivat jäädä osakkaalle pitkäaikaiseksikin taakaksi. Eräs tällainen tapaus käy ilmi Kuningaskuluttajan artikkelista, jossa on käsitelty golf–osakkeita, joista on lähes mahdoton päästä eroon niiden aiheuttamien pakollisten maksujen vuoksi. Juuri näiden maksujen takia kukaan ei ole halukas vastaanottamaan osaketta edes lahjoituksena. (Miettinen 2012.)

Erityiseksi ongelmaksi osake muodostuu juuri kuolinpesässä, koska osakkeeseen liittyvät maksuvelvoitteet eivät katoa mihinkään henkilön kuollessa. Perillisen ei tarvitse vastaanottaa osaketta, mutta mikäli osake jää pesään se voi tyhjentää koko kuolinpesän. Perillisen velvollisuus on nimittäin palauttaa perimänsä varat, jotta osakkeen vastikemaksut saadaan maksetuiksi. Perintökaaren 18 luvun 6§:ssä on kuitenkin säädös, jonka mukaan ”*Osakas ei ole velvollinen suorittamaan enempää kuin hän on osituksessa tai jaossa saanut. Osakas vapautuu suoritusvelvollisuudestaan, jos hän palauttaa kaiken osituksessa tai jaossa saamansa omaisuuden.*” Osakas ei joudu henkilökohtaiseen vastuuseen osak-

keiden maksuista, mutta tuloksena voi olla, että osake vie lopulta kaikki osakkaan kuolinpesästä perimät varat. (Miettinen 2012.)

Kuolinpesään kuuluva auto

Nykyään on hyvin yleistä, että kuolinpesään kuuluu auto. Autosta, sen käytöstä ja myynnistä, on osakkaiden päätettävä yhteisesti. Auton arvo on arvioitava perukirjaan kuolinpäivän arvon mukaiseksi. Siinä osakkaiden on hyvä käyttää apuna samankaltaisten käytettyjen autojen myyntihintoja, esimerkiksi Internetissä. (Rosbäck 2011, 71.)

Autoa voidaan käyttää yhteisellä päätöksellä. Mahdollisella leskellä on oikeus käyttää autoa niin kauan kuin hän hallitsee jäämistöä jakamattomana. Jos auto on määrätty uudelle omistajalle testamentilla, saa tämä oikeuden käyttää autoa, kun testamentti on lainvoimainen eli se on annettu asianmukaisesti perillisille tiedoksi. Ongelmaksi voivat tulla perintöriidat, jotka estävät auton käytön, jolloin sen arvo laskee jatkuvasti iän myötä. (Rosbäck 2011, 71.)

Autoa ei lasketa tavanomaiseksi koti-irtaimeksi, vaikka se useissa perheissä sellainen onkin. Jos auto myydään, osakkaiden tulee olla tarkkana, että myyntihinta on yhtä suuri kuin perintöveroarvo. Jos myyntihinta on suurempi, syntyy myyntivoittovero, joka on suurempi kuin perintövero olisi. Tällaisissa tapauksissa osakkaiden tulee pyytää verottajaa määräämään perintövero täydennysperukirjassa kauppahinnan mukaan. Koska auto ei ole tavanomainen koti-irtain, ei myyntivoitto ole verovapaata 5000 euroon asti. (Rosbäck 2011, 73.)

Toisaalta, jos auto aiheuttaa luovutustappiota ei sitä ole oikeutta vähentää, koska tuloverolain 50§:n mukaan tavanomaiseen koti-irtaimistoon rinnastettavan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetun omaisuuden luovutustappio ei ole vähennyskelpoinen. (Tuloverolaki 1992/1535.) Luovutustappion osalta auto siis luetaan tavanomaiseen koti-irtaimeseen, mutta luovutusvoittoverotuksen osalta ei.

Eriyisiä tilanteita aiheuttavat tapaukset, joissa perinnönjättäjä on saanut aikanaan autostaan autoveron alennuksen. Tällaisia tapauksia voi syntyä taksiautoi-

lijän tai invalidin kuoleman jälkeen. Jos auton käyttötarkoitus muuttuu henkilön kuoleman johdosta ja auton rekisteröinnistä on kulunut alle kolme vuotta, voi kuolinpesä joutua maksamaan autoveron alennuksen takaisin valtiolle. Tällaiselta tilanteelta on mahdollisuus välttyä myymällä auto toiselle autoveron alennukseen oikeutetulle. (Rosbäck 2011, 73.)

Kuolinpesän sekavat lainhuudot

Kun kiinteistö halutaan myydä, pitää kiinteistöön hakea lainhuutoa kiinteistön sijaintipaikkakunnan maanmittauslaitokselta. Joskus kuolinpesissä lainhuudot voivat olla sekavia, mikä vaikeuttaa tulevia kiinteistökauppoja. Lainhuudot olisi hyvä pitää ajan tasalla, koska se nopeuttaisi tulevia kiinteistöjen luovutuksia. Joskus kuolinpesä saattaa olla metsä- ja maatilan omistusmuotona jopa vuosia, sillä tilan toimet saattavat jatkua kuten ennenkin. Vuosien kuluessa kuolinpesän osakkaaksi saattaa tulla uusia kuolinpesiä, jotkut osakkaista luopuvat perinnöstä omien perillistensä hyväksi, osa testamenttaa kuolinpesän osuuksia kuoleman varalta. Tällaiset toimet mutkistavat tilan omistuksia ja lainhuutokin saattaa olla hyvin vanha. (Lövberg 2011.)

Kiinteistön luovutus on määrämuotoinen ja vahvistuksen jälkeen luovutus tulee myös julkiseksi. Kiinteistönsaannolle myönnetään vielä lainhuuto, joka vahvistaa omistuksen. Kaupassa, vaihdossa ja vastikkeellisessa saannossa lainhuuto on sanktioitu edellyttäen neljän prosentin varainsiirtoveron maksamista. Lainhuutoa on haettava kuuden kuukauden kuluessa luovutuksen allekirjoittamisesta. Muutoin varainsiirtovero nousee 20 prosenttia aina puolivuositain. (Lövberg 2011.)

Perintönä tai perinnönjaossa saadun omaisuuden lainhuudon haku toimii eritavalla. Tällaisessa tilanteessa sanktiota tai julkisuusvaatimusta ei ole, vaikka toimet ovat määrämuotoisia ja perintöverot on maksettava. Silloin suvun ja perheen omistuksen vaihdoksia voi olla useita peräkkäin. Jos lainhuutoa ei ole haettu, on myyntitilanteessa hankittava kaikki asiapaperit, jotta saadaan selville kaikki myyjät sekä myyntikohde. Tämän vuoksi lainhuuto on hyvä pitää ajan-

tasalla jokaisen omistukseen vaikuttavan kaupan ja jaon jälkeen. (Lövberg 2011.)

Kesämökin yhteisomistus

Kuolinpesään kuuluva kesämökki on usein osakkaiden yhteisomistuksessa. Joskus tilanteeseen on vain ajauduttu, kun kuolinpesä on jäänyt jakamattomaksi tai toisaalta yhteisomistusta on pidetty jaon aikaan parhaana ratkaisuna. Elämäntilanteet voivat kuitenkin muuttua eikä yhteisomistus tunnu enää parhaalta ratkaisulta. (Arveli 2011, 41.)

Yhteisomistuksen purkaminen voidaan suorittaa eri tavoin sen mukaan, onko perinnönjako jo suoritettu vai ei. Omaisuutta siirtäessä tulee ottaa huomioon eri tapojen veroseuraamukset. (Arveli 2011, 41.)

Verojen kannalta edullisin lopputulos on perinnönjako, jos jako voidaan suorittaa ilman ulkopuolisia varoja. Jos pesään kuuluu leski, suoritetaan myös ositus. Jos avio-oikeutta ei ole poistettu avioehtosopimuksella, perittävän ja lesken yhteisestä omaisuudesta puolet kuuluu leskelle ja puolet kuolinpesälle. (Arveli 2011,41.)

Kuolinpesään kuuluu leski sekä pojat Paavo ja Pertti. Kuolinpesässä on omaisuutta asunto (100 000) sekä kesämökki (50 000) ja metsätila (50 000). Paavo haluaa kesämökin eikä muilla ole mitään sitä vastaan. Kun omaisuus on ollut molempien nimissä, omaisuus voidaan jakaa niin, että leski saa osituksessa asunnon ja kesämökki ja metsätila siirtyy kuolinpesään. Tällöin Paavo saa mökin ja Pertti metsätilan. Jaosta tai osituksesta ei synny veroseuraamuksia.

Joskus omaisuutta ei voida jakaa niin, että kaikille tulisi omaisuutta yhtä paljon eikä yhteisomistussuhteelta voida välttyä. Silloin perintö voidaan jakaa lunastusjakona, jolloin käytetään kuolinpesän ulkopuolisia varoja. Kuolinpesän osakas siis käyttää omia varojaan lunastaakseen suuremman osuuden kuin laskennal-

linen perintöosuus olisi. Lunastusjako katsotaan kaupaksi, joten siitä voi syntyä luovutusvoittoa ja velvollisuus maksaa varainsiirtoveroa. (Arveli 2011, 41.)

Kuolinpesään kuuluu leski ja pojat Paavo ja Pertti. Omaisuutta on asunto (150 000), metsätila (50 000) ja kesämökki (100 000). Leskelle tulee osituksessa asunto, joka on puolet yhteisestä omaisuudesta. Pojille kuuluu molemmille 75 000 euroa perinnöstä. Paavo haluaa kesämökin, joten hänen tulee maksaa Pertille 25 000 euroa, koska kesämökin arvo on suurempi kuin Paavon perintöosuus. Pertti myi siis $\frac{1}{4}$:n kesämökistään Paavolle, joten Paavon tulee maksaa luovutusvoittoveroa 28 prosenttia voitosta.

Jos perinnönjako on jo suoritettu ja yhteisomistajuus halutaan purkaa, voidaan se tehdä kaupalla tai lahjalla. Sukulaisten kesken kauppahinta on usein normaalia alhaisempi. Kesämökin omistajat voivat myös yhteisellä päätöksellä myydä mökin ulkopuolisellekin ostajalle. Jos kauppa tehdään lähisukulaisten kesken, tulee kauppahinnan olla vähintään 76 prosenttia mökin käyvästä arvosta, jottei verottaja tulkitse kauppaa osittain lahjaksi, jolloin maksettavaksi tulee vielä lahjavero. (Arveli 2011, 42.)

Yhteisomistajat voivat myös antaa mökin lahjoituksena, jolloin he eivät saa mökistään rahaa. Usein esimerkiksi vanhemmat haluavat lahjoittaa mökkinsä lapsilleen ja säilyttää itse siihen hallintaoikeuden. Hallintaoikeuden säilyttäminen pienentää lahjaveroa. (Arveli 2011, 42.)

Paavo ja Pertti ovat saaneet kesämökin (50 000) perintönä. Paavo haluaa luopua omasta 50 prosentin osuudesta ja lahjoittaa mökin Pertille. Pertti ottaa lahjan vastaan ja maksaa 50 000 euron arvoisesta mökistä veroa II veroluokan mukaan. Lahjaveroa tulee maksettavaksi 11 280 euroa. Lahjanantajalle ei synny maksettavia maksuja, kuten varainsiirtoveroa tai verotettavaa voittoa.

7 Kuolinpesän verotus

Kuolinpesään voi kuulua monenlaista omaisuutta. Omaisuus voi olla verotettavaa tuloa tuottavaa omaisuutta, kuten metsätila tai sijoitusasunto. Omaisuutta voidaan myydä, jolloin voi syntyä voittoa tai tappiota. Lisäksi kuolinpesä voi ostaa jäämistöön kuuluvilla varoilla omaisuutta, josta se saa tuloja. Osituksella ja perinnönjaolla vaikutetaan siihen, kenen verotuksessa kuolinpesän tulot verotetaan jakamattoman kuolinpesän, lesken vai perillisen. (Rajala 2009, 27.)

Kuolinpesän verotus kuolinvuodelta toimitetaan samoin kuin, jos henkilö olisi elänyt vuoden loppuun asti. Tuloina verotetaan ne tulot, jotka henkilö ehti saada ennen kuolemaansa sekä lisäksi tulot, jotka kuolinpesälle kertyi henkilön kuoleman jälkeen. Kuolinvuoden jälkeisinä vuosina kuolinpesää verotetaan itsenäisenä verovelvollisena. Kuolinpesän verotus on periaatteessa samanlaista kuin henkilönkin verotus. Tulot jaetaan pääomatuloihin ja ansiotuloihin. Pääomatu-loista maksetaan 30 prosentin vero aina 50 000 euroon asti, sen ylittävältä osalta vero on 32 prosenttia. Ansiotulot verotetaan progressiivisesti. (Verohallinto 2011b.)

Kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena, kunnes perinnönjako on suoritettu, vaikkakin kuolinpesä voi olla jakamattomana vuosia. Kun kaikki kuolinpesän varat on jaettu perillisille ja pesä lakkaa olemasta, tulee perinnönjakosopimuksesta toimittaa jäljennös verottajalle. Jos kuolinpesällä on tuloja, ei niitä veroteta enää toistamiseen osakkaalla. Jos osakkaita on vain yksi, siirtyy omaisuus osakkaalle perunkirjoituksen yhteydessä, ja tämän jälkeen syntynyt tulo verotetaan osakkaan henkilökohtaisena tulona. Hallintaoikeuden saajalla tai leskellä, joka pitää omaisuutta jakamattomana hallinnassaan, on oikeus kuolinpesästä syntyvään tuottoon, joka silloin verotetaan henkilön omassa verotuksessa. (Rajala 2009, 27.)

Kuolinpesän omaisuuden myynti

Kuolinpesän omaisuutta voidaan myydä, jolloin voi syntyä luovutusvoittoa. Luovutusvoitto lasketaan vähentämällä luovutushinnasta omaisuuden hankintame-

no sekä voiton hankkimisesta aiheutuneet kulut. Hankintameno on se verotusarvo, jota on käytetty perintöverotuksessa. Hankintamenoon lisätään myös kulut, joita on aiheutunut omaisuuden perusparannuksista. Luovutusvoittoa laskettaessa on selvítettävä, kuka on verovelvollinen ja mikä on myydyn omaisuuden saantoperuste. Jos omaisuutta myydään jakamattomasta kuolinpesästä, on saatu voitto kuolinpesän tuloa. Kuolinpesän luovutushinnasta vähennetään vähintään 20 prosenttia tai 40 prosenttia, jos luovutettu omaisuus on ollut kuolinpesällä vähintään kymmenen vuotta. Omistusaika lasketaan perinnönjättäjän kuolinpäivästä. (Rajala 2009, 27 – 28.)

Asunnon myynti verovapaana

Kun kuolinpesään kuuluva asuntoa aletaan myydä, voidaan siinä hyödyntää verovapaussääntöä. Jos joku perillisistä käyttää kuolinpesään kuuluvaa asuntoa yhtäjaksoisesti omana tai perheen vakituksena yhteisenä asuntona vähintään kahden vuoden ajan perittävän kuoleman jälkeen, on asunnosta saatu voitto kokonaan tai osittain verovapaata. Jos perillisenä olisi kolme lasta, joista yksi asuisi asunnossa vakituksella vähintään kahden vuoden ajan, olisi luovutusvoitosta 1/3 verovapaata. Mikäli kaikki perilliset asuisivat vakituksella asunnossa kahden vuoden ajan, olisi asunnon myynti kokonaisuudessaan verovapaata. Jos asunto on kokonaan perittävän nimissä ja se myydään ennen ositusta eikä kukaan perillisistä ole asunut asunnossa, on asunnosta saatu voitto kuolinpesälle veronalaista tuloa. (Rajala 2009, 28.)

Jotta leski voi myydä asunnon verovapaasti, on ositus toimitettava ennen jakoa. Osituksessa leski saa avio-oikeuden nojalla osuutensa asunnosta. Tällöin leski voi myydä osuutensa heti verottomana, jos hän on asunut asunnossa yhtäjaksoisesti ja vakituksella vähintään kaksi vuotta ennen myyntiä. (Rajala 2009, 28.)

Luovutustappio

Luovutustappio syntyy, kun kuolinpesä myy omaisuutta halvemmalla kuin sen perintöverotusarvo on tai omaisuus myydään halvemmalla kuin kuolinpesä on siitä maksanut. Kuolinpesä saa vähentää omaisuuden myynnistä syntyneen

luovutustappion omaisuuden mynnistä saadusta voitosta verovuonna ja sitä seuraavana kolmena vuonna. Luovutustappio voidaan siis vähentää vain, jos jotain omaisuutta luovutetaan voitolla. Perittävän eläessä syntyneitä luovutustappioita ei voi vähentää kuolinpesän luovutusvoitosta. Osakkailla ei myös ole oikeutta vähentää luovutustappioita omassa verotuksessaan. (Rajala 2009, 29.)

Puunmyyntitulot

Kuolinpesä voi myydä puuta kuolinpesään kuuluvalla metsätilalla. Silloin kuolinpesää koskevat samat säännökset kuin luonnollisia henkilöitä tai verotusyhitymiä, ensiharvennushakkuiden ja puun myyntitulojen määräaikaisesta veropaudesta. Kuolinpesä voi tehdä myös metsävähennyksen siitä osasta, joka perittäväällä oli kuolinhetkellä. Jos perittävä oli käyttänyt metsävähennyksen omassa verotuksessaan, ei kuolinpesä voi käyttää sitä enää uudelleen. Kuolinpesän ostaessa metsää se voi tehdä metsävähennyksen kuten luonnolliset henkilöt ja verotusyhitymät. (Rajala 2009, 30.)

Jos kuolinpesän puun myyntitulot ovat kalenterivuoden aikana enemmän kuin 8500 euroa, tulee kuolinpesän hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi. Arvonlisäverovelvollisuus oikeuttaa vähennysoikeuteen, jolloin siitä on enemmän hyötyä kuin haittaa. (Rajala 2009, 30.)

Vuokratulot

Kuolinpesään kuuluvia vuokratuloja verotetaan samaan tapaan kuin luonnollisellakin henkilöllä. Kuolinpesään kuuluvan sijoitusasunnon vuokratuloista kuolinpesän on mahdollista vähentää vuokraamisesta aiheutuneet kulut, kuten lehti-ilmoituskulut ja vuosikorjauskulut. Asunnon perusparannuskulut vähennetään kymmenen vuoden aikana tasapoistoin. (Rajala 2009, 30.)

8 Perintöverotus

Perintöverotus pohjautuu perukirjaan, ja näin perintövero voidaan määrätä perunkirjoituksen jälkeen ennen perinnönjakoa. Sillä ei siis ole merkitystä, mitä

perittävä saa lopulta perinnönjaossa, vaan perintövero lasketaan perinnön laskennallisen suuruuden perusteella. (Verohallinto 2011a.)

Perukirja tulee toimittaa vainajan kotipaikkakunnan verotoimistoon kuukauden sisällä perunkirjoituksesta, jotta perintöverotus voidaan suorittaa. Perukirja on tärkeää toimittaa määrätyn ajan kuluessa, muutoin perintövero voi nousta jopa 20 prosenttia. (Norri 2010, 385.)

Perintöverotuksessa perinnön arvo on se omaisuuden käypä arvo, joka sillä oli perittävän kuolinhetkellä. Käypänä arvona pidetään sitä arvoa, joka on omaisuuden todennäköinen myyntihinta. Jotta todennäköinen myyntihinta saataisiin arvioitua, voidaan sen määrittämisessä käyttää hyväksi samankaltaisen omaisuuden kauppahintoja. Asunto-osakkaiden ja kiinteistöjen arvon selvittäminen vaatii lainhuutotodistuksen ja arvio pyydetään useimmiten kiinteistönvälittäjältä. (Verohallinto 2011a.)

Perintöveron suuruus määräytyy jokaiselle henkilökohtaisesti ja veron suuruuteen vaikuttaa perinnön suuruus, sekä perinnönjättäjän ja perinnönsaajan sukulaisuussuhde. Veroluokkia on nykyisin kaksi, ja ne on jaettu sukulaisuussuhteen mukaan. Ensimmäinen veroluokka koostuu lähisukulaisista ja toinen veroluokka muista sukulaisista sekä suvun ja perheen ulkopuolisista henkilöistä. (Verohallinto 2011c.)

Kaikki perinnön saajat maksavat perintöveron itsenäisesti sen mukaan, kuinka suuri perittävä osuus on. He saavat jokainen oman verotuspäätöksen, johon perintöveron määrä on merkitty, ja jokaisen tulee maksaa se eräpäivään mennessä. Jos veroa on maksettava alle 500 euroa, se tulee maksaa yhtenä eränä. Jos perintövero on enemmän kuin 500 euroa, tulee ensimmäinen osa maksaa kolmen kuukauden kuluttua päätöksen postituksesta ja toinen osa viimeistään kahden kuukauden kuluttua ensimmäisestä eräpäivästä. Jokainen osakas huolehtii vain oman perintövero-osuutensa maksamisesta. (Verohallinto 2011c.)

Alle 20 000 euron suuruinen perintö on verovapaata sekä tavanomainen koti-irtain aina 4000 euroon asti. Vainajan puolison on mahdollista tehdä perintöve-

rotuksessa 60 000 euron puoliso vähennys. Myös suoraan alenevassa polvessa oleva alle 18-vuotias perillinen saa 40 000 euron alaikäisyysvähennyksen ollessaan perimysjärjestyksessä lähimpänä perittävää. (Verohallinto 2010a.)

9 Perinnönjako

Normaalisti kuolinpesä lakkaa perinnönjaossa, mutta kuolinpesä tai osa siitä on mahdollista pitää myös jakamattomana pitkiäkin aikoja. Kaikissa Suomessa toimitettavissa perinnönjaossa tulee noudattaa Suomen lain määräyksiä.

9.1. Perinnönjaon aloitus

Jos vainajalta jää useampia kuin yksi oikeudenomistaja, heillä on suojattu oikeusasema. Osakkaiden välinen konkurrenssi jatkuu, kunnes lesken hallintaoikeus jäämistöön päättyy. Kun kuolinpesän selvitys on saatu valmiiksi, voi kuka tahansa osakkaista vaatia pesän jakoa. Ennen kuin pesä on selvitetty, on jokaisella osakkaalla oikeus kieltäytyä pesän jaon aloittamisesta. (Aarnio & Kangas 2009, 1205.)

Perunkirjoituksessa arvioidaan kuolinpesään kuuluvan omaisuuden arvo ja silloin lasketaan osakkaille tulevan perintöveron määrä, minkä vuoksi perunkirjoitus tulee olla suoritettuna ennen kuin perintöä on mahdollista alkaa jakaa. Kuolinpesän velkojen tulee olla myös maksettuna tai ainakin hoidossa, koska ne tulee vähentää kuolinpesän varoista, mikä näin vähentää osakkaille menevää perinnön suuruutta. (Aarnio & Kangas 2002, 248.)

Perinnönjako jaetaan jako-osuuden määrittämiseen ja reaalisesti jakotoimitukseen. Jako-osuus eli perillisten perintöosa voidaan määrittellä suhteelliseen osuuteen sekä arvomääräiseen osuuteen perinnöstä. Suhteellinen jako-osuus on murtoluku, joka kertoo sen suhteellisen osuuden, jonka perillinen saa muihin osakkaisiin verrattuna. Arvomääräinen osuus lasketaan murtoluvun avulla perinnön pääomasta. Tämä on se euromääräinen summa, jonka osakas tulee perintöä saamaan. (Aarnio & Kangas 2009, 1206.)

Suhteellinen ja arvomääräinen osuus jäämistöstä tulee laskea ennen reaalista jakoa. Perinnönjaosta on määrätty laissa ja se edellyttää reaalisen jakotoimituksen suorittamista. Reaalinen jakotoimitus jaetaan kahteen toimeen, ensin määrätään osakkaalle tulevat omaisuusobjektit ja sen jälkeen varsinainen omaisuudenluovuttaminen perinnön saajille. (Aarnio & Kangas 2009, 1207.)

9.2. Ositus

Jos vainaja on ollut kuollessaan naimisissa, ei perintöä voida jakaa suoraan, vaan sitä ennen tulee tehdä ositus. Osituksessa eritellään vainajan ja lesken omaisuus. Tämän lisäksi pariskunnan yhteinen omaisuus tulee jakaa. Näiden lisäksi tulee suorittaa mahdollinen tasinkojako, jos se on aiheellista. Ositukseen kuuluvat siis pariskunnan omaisuuden erottelu, yhteisen omaisuuden jako sekä tasinkojako. (Norri 2010, 421.)

Ositus suoritetaan toisen osapuolen pyynnöstä avioliiton päätyttyä. Osituksesta tulee tehdä osituskirja, joka rekisteröidään. Rekisteröinnin voi tehdä missä tahansa maistraatissa. Ilmoituksen tekemisellä ei kuitenkaan ole minkäänlaista määräaikaa, vaan sen voi tehdä milloin vain osituksen jälkeen. Osituskirjan rekisteröinnillä puoliso voi suojautua toisen puolison velkojien takaisinsaantivaimuksilta. (Maistraatit 2011.)

9.2.1 Omaisuuden erittely

Naimisissa olevan henkilön itse hankkima tai saama omaisuus on hänen omaansa eikä avioliitolla ole siihen vaikutusta. Vainajan perintöön kuuluu vain hänen oma omaisuutensa ja leskellä on oikeus omaan omaisuuteensa. (Norri 2010, 421.)

Kaikki omaisuus jaetaan joko leskelle tai vainajan lapsille. Avioliitossa saattaa olla hyvinkin epäselvää, kenelle mikäkin irtain kuuluu, koska avioliitossa tavarat ovat usein yhteisiä tai yhteisin varoin ostettuja. Jos jonkin esineen tai muun irtaimen suhteen on epäselvää kummalle se kuuluu, katsotaan sen olevan pariskunnan yhteistä omaisuutta. (Norri 2010, 421.)

9.2.2 Yhteinen omaisuus ja sen jakaminen

Naimisissa olleen parin yhteinen omaisuus jaetaan ”pöytäjakona” tai reaalisisena jakona. Pöytäjaossa omaisuus jaetaan murto-osiin, jolloin puolet saa leski ja toisen puolen vainajan perilliset. Tällaisessa jaossa tarkoituksena on vain vahvistaa yhteisomistussuhde ja tahot voivat rekisteröidä omistuksensa. (Norri 2010, 423.)

Reaalisessa jaossa mahdollisuuksia on useampia. Omaisuus, kuten metsäpalsata on mahdollista jakaa osiin, jolloin kumpikin osapuoli saa oman osuutensa. Omaisuus on mahdollista myös jakaa tekemällä vaihtoja, jolloin leski saa esimerkiksi asunto-osakkeen ja vainajan perilliset kesämökin. Mikäli jaettava omaisuus ei ole samanarvoista, voidaan eroa tasoittaa puhtaasti rahalla. Jaettava omaisuus on myös mahdollista myydä, jolloin omaisuuden jako tehdään jakamalla esineen myynnistä saadut rahat. (Norri 2010, 423.)

9.2.3. Tasinkojako

Tasinkojaossa on kyseessä avio-oikeuden toteuttaminen. Tasinkojako tarkoittaa tilannetta, jossa avioliitossa olleen parin varakkaammalta puolelta siirtyy rahaa tai omaisuutta vähemmän omistavalle puolelle. Tasinkoa ei kuitenkaan anneta aina. Mikäli naimisissa olevalla parilla ei ole lapsia, perii leski puolisonsa. Tällöin ei anneta tasinkoa, vaan leski perii koko vainajan omaisuuden. Lesken kuollessa aiemmin kuolleen omaisuus jaetaan toisen parenteelin sukulaisille. (Norri 2010, 424.)

Mikäli leskellä on enemmän omaisuutta, ei tasinkojakoa suoriteta lainkaan. Jos leskellä on vähemmän omaisuutta hänen puolisonsa kuollessa, on leskellä mahdollisuus vaatia tasinkoa. Kun leskelle annetaan tasinkoa vainajan omaisuudesta, tapahtuu saanto eli omaisuuden siirto. Jotta saanto tapahtuu, tulee lesken vaatia tasinkoa, se ei siis siirry automaattisesti puolison kuollessa. Kun tasinkoa jaetaan, pyritään jako tekemään niin, että leskelle jää suunnilleen puolet pesän omaisuudesta. Pariskunnan omaisuus jaetaan siis puoliksi. Lesken on tärkeää vaatia tasinkoa, sillä ilman tasinkovaadetta ei leskellä ole oikeutta saantoon. (Norri 2010, 424.)

9.3. Sopimusjako

Perinnönjaossa tarkoituksena olisi sopia jaosta. Silloin osakkaat ovat yhtä mieltä jaon oikeellisuudesta eikä erillistä pesänjakajaa tarvita. Sopimusjaossa koetaan luettelo, jossa kerrotaan mitä kullekin osakkaalle kuuluu. (Norri 2010, 450.) Sopimusjako on aina ensisijainen vaihtoehto, johon tulisi pyrkiä, ja suurin osa perinnönjaoista suoritetaan juuri näin. Mikäli osakkaiden joukossa on alaikäisiä tai edunvalvonnan alaisia, voidaan jako suorittaa silti sopimusjakona. Siinä tapauksessa heidän edunvalvontansa tulee suorittaa vaadittavalla tavalla. (Aarnio & Kangas 2002, 247.)

Sopimusjaossa säästytään turhilta kustannuksilta, joita kuluu muun muassa pesänjakajan palkkaamiseen. Muutoinkin perinnönjaon tulisi sujua sovussa, sillä siinä on kyse vainajan elinaikanaan kerätyistä varoista eikä yhdenkään osakkaan omaisuudesta.

9.4 Toimitusjako

Toimitusjako on pesänjakajan suorittama jako. Tällöin osakkaat eivät siis hoida jakoa, vaan sen hoitaa ulkopuolinen taho. Toimitusjako tulee kysymykseen silloin, jos jonkun pesäosakkaan saama perintö on ulosmitattu. Toimitusjako joudutaan myös suorittamaan tilanteissa, jos yksikin pesän osakas sitä vaatii tai pesä on riitaisa eivätkä osakkaat onnistu sopimuksella jakoa suorittamaan. (Norri 2010, 454.)

Toimitusjaossa tuomioistuimen määräämä puolueeton henkilö suorittaa perinnön jaon. Pesänjakaja tulee nimittää, jos yksikin osakkaista sitä haluaa. Osakkaalla ei ole minkäänlaista velvollisuutta perustella pyyntöään palkata pesänjakaja. Pesänjakajan saamiseksi tulee tehdä hakemus sen kaupungin alioikeuteen, jossa vainajalla oli kuollessaan kotipaikka. Hakemukseen liitetään jäljennös perukirjasta sekä siihen kuuluvat liitteet. (Norri 2010, 454.)

Pesänjakajaksi määrättävälle henkilölle ei ole määrätty erityisiä vaatimuksia, vaan Perintökaaren 23 luvun mukaan pesänjakajaksi on määrättävä ”*tehtävään sopiva henkilö*”. Sopivuudella tarkoitetaan lähinnä siihen sopivaa koulutusta ja

kokemusta, joten lakimieskoulutus on lähes aina kriteerinä. Kunhan osakkaat ovat yksimielisiä jakajasta, voidaan siihen määrätä myös niin sanottu esteellinen henkilö. (Aarnio & Kangas 2009, 1229.)

Olennaista on, että tuomioistuimen mukaan henkilö on pesänjakajaksi sopiva sekä kykenee suorittamaan tehtävänsä puolueettomasti. Pesänjakajaksi voidaan määrätä myös henkilö, joka on toiminut pesänselvittäjänä kuolinpesässä. Selvittäjän määrääminen jakajaksi ei kuitenkaan ole itsestään selvää, vaikka hän tuntisi pesän asiat parhaiten. (Aarnio & Kangas 2009, 1240.)

Pesänjakajan toimivalta alkaa, kun tuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi ja päättyy, kun perinnönjako on lainvoimainen tai jakaja muuten vapautettu tehtävästään. (Aarnio & Kangas 2009, 1242.)

Pesänjakajan toimivaltaan kuuluu velvollisuuksia, jotka hänen on suoritettava oma-aloitteisesti. Näiden lisäksi ovat asianosaisaloitteiset tehtävät, jotka jakaja suorittaa, jos joku osakkaista sitä vaatii. Jakajan tulee huomioida kaikki osakkaiden vaatimukset jakoon liittyvissä ratkaisuihin. (Aarnio & Kangas 2009, 1242.)

Pesänjakajan velvollisuutena on suorittaa kaikki toimet, jotka ovat merkityksellisiä jaon kannalta. Jakajalla on myös tiedonanto velvollisuus, jonka vuoksi hänen tulee antaa oma-aloitteisesti tietoa pesänjakoon liittyvistä toimista, kuten moiteoikeudesta ja tavoitteellisesta sopimusjaosta. (Aarnio & Kangas 2009, 1245.)

9.5. Perinnönjaon voimaantulo

Sopimusjaossa laaditaan sopimuskirja, joka osakkaiden tulee allekirjoittaa. Allekirjoituksellaan osakas hyväksyy jaon ja kieltäytyy sitä moittimasta. Sopimuskirjan lopussa todetaan osakkaan hyväksyvän jaon ja luopuvan moiteoikeudesta. Kun jakokirja on allekirjoitettu ja todistettu, tulee perinnönjako voimaan. (Norri 2010, 485.)

Jos jako on suoritettu toimitusjakona eli jakajana on toiminut pesänjakaja, laatii pesänjakaja jakokirjan, jonka hän allekirjoittaa. Muuten kaikki toimii samoin kuin sopimusjaossa eli osakkaat allekirjoittavat jakokirjan ja hyväksyvät näin jaon. Jos kaikki osakkaat eivät hyväksy jakoa eivätkä allekirjoita jakokirjaa, heillä on kuusi kuukautta aikaa moittia jakoa. He voivat pyytää koko jaon kumoamista tai vain oikaisua. Jos kuuden kuukauden kuluessa kukaan osakkaista ei moiti jakoa, tulee perinnönjako virallisesti voimaan. (Norri 2010, 485.)

Kun kuolinpesän kaikki varat on jaettu perillisille, lakkaa kuolinpesä olemasta. Kuolinpesän lakkaamisen jälkeen perinnönjakosopimuksesta tulee toimittaa kopio verotoimistoon.

10 Päätelmät

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää ne toimet ja velvollisuudet, jotka osakkaan on suoritettava kuolinpesää selvittäessään. Työn tuloksena selvisi, että kuolinpesän asioiden hoito voi olla vaativaa, minkä vuoksi asiantuntijoita on syytä käyttää. Huomasin, kuinka tärkeää on, että osakkaat huolehtivat velvollisuuksien täyttämisestä, ovat huolellisia sekä noudattavat laissa säädettyjä määräaikoja. Laissa määrättyjen velvollisuuksien laiminlyönneistä voi osakkaille tulla seuraamuksia, kuten veronkorotus tai henkilökohtainen velkavastuu.

Työn teon aikana selvisi, kuinka tärkeää on testamentin teko. Jokaisen olisi hyvä jo elinaikanaan ilmaista viimeinen tahtonsa testamentissaan ja näin varmistaa, että perintö päättyy tekijän oman tahdon mukaisesti oikeille henkilöille. Testamentilla voidaan ehkäistä sukulaisten välisiä riitoja, jotka ovat valitettavan yleisiä perinnönjako tilanteissa. Testamentilla voidaan vaikuttaa myös perintöveroihin. Tämä on mahdollista esimerkiksi hyppäämällä yhden sukupolven yli testamenttaamalla perintö suoraan lapsenlapsille, jolloin säästetään yhden sukupolven maksamat perintöverot. Testamentin teossakin on hyvä kääntyä asiantuntijan puoleen.

Kuolinpesän toimintaan ja hoitoon liittyy paljon käytännön asioita, joista tässä työssä on vain muutamia esimerkkejä, mutta nekin osaltaan vahvistavat käsitystä perintöoikeuden vaativuudesta. Ihmisillä on harvoin oikeaa kuvaa siitä, kuinka hankalia tilanteita perinnönjaosta voi syntyä.

Työ on suurin tutkimus, jonka olen tehnyt ja sen tekeminen on ollut haastavaa, mutta myös mielenkiintoista. Työn tekeminen myös laajensi omaa juridista ajattelua ja lisäsi osaamistani. Loppujen lopuksi olen tyytyväinen työni lopputulokseen ja iloinen, että sain työn tehtyä. Työn kokonaisuus vastaa melko hyvin alkuperäistä suunnitelmaani ja mielestäni onnistuin tarkoituksessani.

Lähteet

Aarnio, A. & Kangas, U. 2002. Perhevarallisuusosoikeus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Aarnio, A. & Kangas, U. 2008. Suomen jäämistöoikeus 2. Testamenttioikeus. 4., uudistettu laitos. Helsinki: Talentum.

Aarnio, A. & Kangas, U. 2009. Suomen jäämistöoikeus 1. Perintöoikeus. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Talentum.

Aarnio, A., Kangas, U. & Puronen, P. 2000. Perunkirjoitus opas. 6., uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Arveli, L. 2011. Sulassa sovussa eroon yhteismökistä. Taloustaito 6/2011,38-44.

Asianajotoimisto Legistum Oy. 2010a. Testamentin laatiminen. <http://www.testamenti.fi/testamentin-laatiminen.html>, Luettu 20.11.2011.

Asianajotoimisto Legistum Oy. 2010b. Testamentin moite. <http://www.testamenti.fi/testamentin-moite.html>, Luettu 20.11.2011

Gottberg-Talve, E. 1988. Jäämistöoikeuden perusteet. 2., uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Koponen, J. 2010. Kuolinpesän osakkaan opas. 9., uudistettu painos. Helsinki:Verotieto.

Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 26/2011

Laki rekisteröidystä parisuhteesta 9.11.2001/950

Laki24.fi. 2012a. <http://www.laki24.fi/> Luettu 19.4.2012

Laki24.fi. 2012b. <http://www.laki24.fi/pepe-kuolinpesavelat-vainajavelka.html> Luettu 19.4.2012

Lövberg, M. 2011. Kuolinpesän sekavat lainhuudot vaikeuttavat kiinteistökauppoja. Vartti 6.11.2011.

Maistraatit 2011. http://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/muut_rekisteroinnit/, Luettu 15.12.2011

Miettinen, L.2012. Golf-osake voi tyhjentää kuolinpesän. <http://kuningaskuluttaja.yle.fi/node/3005> Luettu 8.2.2012

Norri, M. 2010. Perintö ja testamentti. Käytännön käsikirja. 6., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Rajala, H. 2009. Kenelle lankeavat verot kuolinpesän sijoituksista?. Taloustaito 8/2009, 27 - 30.

Rissanen, H. 2009. Anteeksnieminen ei testamenttia tee. Etelä-Saimaa 16.12.2009.

Rosbäck, G. 2011. Kuolinpesän autosta päätetään yhdessä. Taloustaito 10/2011, 71 - 73.

Salovuori, J. 2011. Perunkirjoituksen koukerot. Yhteishyvä 1.12, 42 - 45.

Suomen lakiopas 2011. <http://www.lakiopas.com/asiakirjamallit/perukirja/> Luettu 27.12.2011.

Perintökaari 5.2.1965/40

Tuloverolaki 30.12.1992/1535

Verohallinto 2011a. http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinnon_saaminen/Perintoveron_maara%289820%29. Luettu 13.12.2011.

Verohallinto 2011b. http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Omaisien_kuolema Luettu 8.2.2012

Verohallinto 2011c. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Perinto_ja_lahjaverotus__us_ein_kysyttya%2815124%29 Luettu 8.2.2012

KKO:1985-II-103 Korkein oikeus.

KKO:1987:131 Korkein oikeus.

KKO:1997:123 Korkein oikeus.

KKO:1981-II-16 Korkein oikeus.

KKO:1998:165 Korkein oikeus.

PERUKIRJAN MALLI

LAADITTU Lappeenrannassa 17.3.2011, osoitteessa Valtakatu 1,
53600 Lappeenranta

PERINNÖNJÄTTÄJÄ Maija-Liisa Miikkulainen (000000-0000)
kuolinpäivä: 1.1.2011
kotikunta: Lappeenranta
viim. osoite: Kirkkokatu 50, 53100 Lappeenranta

PESÄN OSAKKAAT

1. Leski Mika Isto Miikkulainen (000000-0000)
Kirkkokatu 50, 53100 Lappeenranta
2. Poika Olli Henri Miikkulainen (000000-0000)
Kirkkokatu 50, 53100 Lappeenranta
3. Tytär Meri Matilda Miikkulainen (000000-0000)
Kirkkokatu 50, 53100 Lappeenranta

PESÄN ILMOITTAJA Mika Miikkulainen

LÄSNÄ TOIMITUKSESSA

Toimituksessa olivat läsnä uskotut miehet ja kaikki osakkaat.

ASIAKIRJAT Perukirjan perusteiksi esitettiin seuraavat asiakirjat:

- sukuselvitykset ja virkatodistukset vainajasta ja pesän osakkaista
- pankkien saldoilmoitukset talletuksista
- kuitit hautauskuluista yms. kulutositteita

- selvitys arvopapereista ja kiinteistöstä

Selvitykset otettiin tarpeellisilta osin liitteiksi tähän perukirjaan.

AVIO-OIKEUS Puolisoilla oli avio-oikeus kaikkeen toistensa omaisuuteen. Avioliiton solmimispäivä 24.6.1980

TESTAMENTTI Perittävä ei ollut tehnyt testamenttia.

ENNAKKOPERINNÖT Perinnönjättäjä ei ole antanut ennakoperintöä, lahjaa tai muuta etuutta, joka olisi otettava huomioon perintöveroa määrättäessä.

VAKUUTUSKORVAUS Perittävän kuoleman johdosta ei ole suoritettu PerVL 7a §:ssä mainittuja vakuutuskorvauksia tai taloudellista tukea.

TIEDONANNOT Perintöverotusta koskevia lisätietoja antaa ja tiedoksiantoja vastaanottaa pesänhoitajana ja ilmoittajana toimiva Mika Miikkulainen (osoite yllä).

Tämän jälkeen pesän ilmoittaja ilmoitti pesän varat ja velat, jotka merkittiin perukirjaan, varat uskottujen miesten arvioimina, seuraavasti:

I PERITTÄVÄN OMAISUUS

1. Pankkitalletukset korkoineen per kuolinpäivä:

Lappeenrannan Osuuspankki, tilit:

000000-000000	10 000,00 €
000000-000001	7000,00 €

2. Arvopaperit ja osuudet:

Asunto-osake nrot 1-123, oikeuttivat
hallitsemaan 2h+k käsittävää
70m²:n huoneistoa osoitteessa
Kirkkokatu 50, 53100 Lappeenranta
Perittävän omistusosuus ½

100 000,00 €

3. Kulkuneuvot:

Henkilöauto Audi A4 vm.-99 (AAB- 231)

15 000,00 €

4. Koti-irtaimisto:

Tavanomainen kalusto ja kodinkoneet,
josta perittävän omistusosuus ½

600,00 €

5. Henkilökohtaiset esineet:

Ei taloudellista arvoa

0,00

II PESÄN VELAT JA POISTOT

- Kuolinhetkellä maksamatta olleet hoito/
sairauskulut 400,00 €
- Muistotilaisuuden tarjoilu (20 hlö) 400,00 €
- Hautauslasku, srk. 300,00 €
- Hautaustoimiston lasku 900,00 €
- Kuolinilmoitus 250,00 €

- Hautakivi, varaus	1 000,00 €
- Valokuvasuurennos muistotilaisuuteen	20,00 €
- Pesänhoitajan puhelin- yms. kulut	85,00 €
- Osakkuuden vahvistaminen, varaus	40,00 €
- Saldo- yms. todistukset	50,00 €
- Jäännösvero vv.1999	500,00 €
- Puhelinlasku arvioituna kuolinpäivään	80,00 €
- Sähkölasku arvioituna kuolinpäivään	65,00 €
- Lakiasiantomisto Jyrki Jokisen palkkio veroineen ja kuluineen	800,00 €

III PERITTÄVÄN OMAISUUDEN SÄÄSTÖ

Pesän varat yhteensä	132 600,00 €
Pesän velat ja poistot yhteensä	4 890,00 €
Pesän säästö	127 710,00 €

IV LESKEN OMAISUUS

1. Pankkitalletukset korkoineen per kuolinpäivä:

Lappeenrannan Nordea pankki tilit:	
000000-000002	2000,50 €
000000-000003	10 000,00 €

2. Arvopaperit ja osuudet:

Asunto-osake nrot 1-123,jotka oikeuttavat
hallitsemaan 2h+k käsittävää
70m2:n huoneistoa osoitteessa
Kirkkokatu 50, 53100 Lappeenranta, josta
Lesken omistusosuus ½

100 000,00 €

3. Koti-irtaimisto:

Tavanomainen kalusto ja kodinkoneet,
josta lesken omistusosuus ½

600,00 €

4. Henkilökohtaiset esineet:

Ei taloudellista arvoa

0,00

V LESKEN VELAT Ei velkaa.

VI LESKEN OMAISUUDEN SÄÄSTÖ

Lesken varat yhteensä

112 600,50 €

Lesken velat yhteensä

0,00 €

Lesken säästö

112 600,50€

LESKEN ILMOITUKSET

Leski ilmoittaa, että hän käyttää oikeuttaan olla luovuttamatta omaisuuttaan tasinkona vainajan perillisille (avioliittolaki 103 § 2 momentti).

Leski ilmoittaa, että hän pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn asunnon (PK 3:1 a § 2 momentti).

VAKUUTUS

Pesän ilmoittajana vakuutan valaehdoisesti, että perunkirjoitusta varten antamani tiedot ovat oikeat ja etten tahallisesti ole jättänyt mitään ilmoittamatta.

Paikka ja aika edellä mainitut.

Mika Miikkulainen

USKOTUT MIEHET

Todistamme täten, että olemme kaiken perukirjaan oikein merkinneet ja pesän varat parhaan ymmärryksemme mukaan arvioineet.

Paikka ja aika edellä mainitut.

Jyrki Jokinen

Neiti Näpsä

Lappeenranta

Lappeenranta

MUUT LÄSNÄOLLEET

Olli Miikkulainen

Meri Miikkulainen